Aug 67'

MARS ET HISTORIA

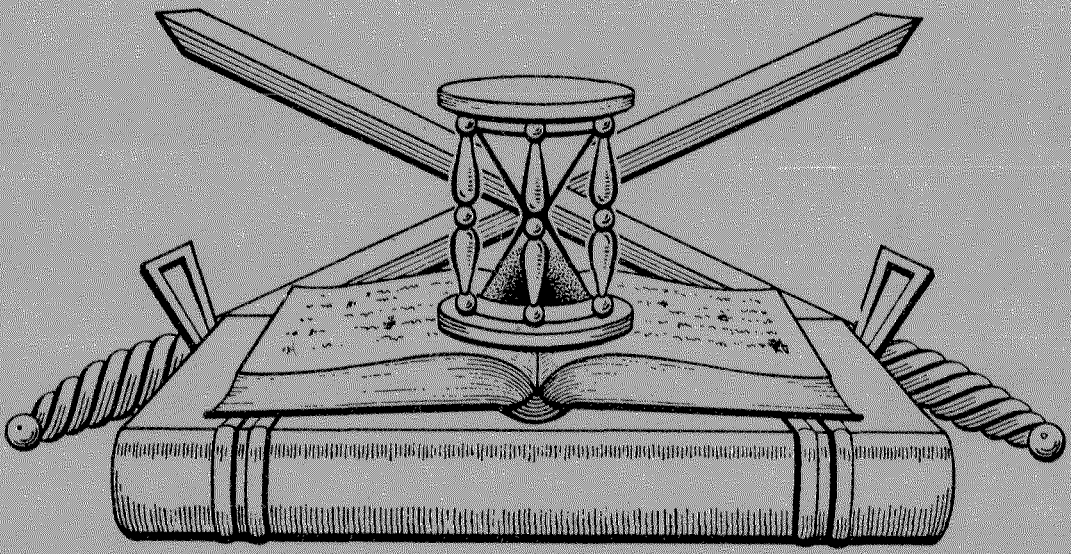

ORGAAN

VAN DE
NEDERLANDSE VERENIGING
TER BEOEFENING VAN DE
MILITAIRE HISTORIE

OPGERICHT 20 AUGUSTUS 1966

SAMENSTELLING VAN HET ALGEMEEN BESTUUR:

		Aftredend
Voorzitter :	*F.L. DIEKERHOFF*	1971
Ondervoorzitter:	*J. ALBARDA*	1974
1e Secretaris :	*F.J. van LIER*	1973
2e Secretaris :	*H. RINGOIR*	1976
Penningmeester :	*C.J. KNEPPELHOUT*	1972
Archivaris :	*J.J.B.J. BOUVY*	1975
Leden :	*P.C. BOER*	1974
	W.F.K. ENGELBRECHT	1976
	F.J.A. LUTZ	1973
	Drs.G.J.A. VAN OJEN Jr.	1975
	Mr. CH.L.M. SCHAEPMAN	1971
	E.H.H. WEEKENSTROO	1972
	Drs.Y.P. VAN DER WERFF	1971

ADRESSEN DAGELIJKS BESTUUR:

Voorzitter :	*Oranje Nassaustraat 1, GELDERMALSEN*	*Tel.03455-1773*
Ondervoorzitter:	*Laan van Clingendael 121, 's-GRAVENHAGE*	*Tel.070-246843*
1e Secretaris :	*NAPO 890 UTRECHT - Veldpost*	*Tel.0949-2571.3137*
2e Secretaris :	*Laan van Nieuw Oost-Indië 289 DEN HAAG*	*Tel.070-839994*
Penningmeester :	*Bremstraat 26 - DEN HELDER*	*Tel.02230-12153*

Contributie bedraagt per jaar min. f 15,--, te storten op giro 14700 van de Algemene Bank Nederland N.V. te Den Helder, ten name van'Ned. Ver. Militaire Historie', rekening nr. 58.72.29.101.

SAMENSTELLING REDAKTIE-WERKKOMMISSIE:

Voor het Bestuur: P.C. Boer en H.Ringoir
Uit de Leden : H.F. Fabri en A.C. Paardekooper

Redaktieadres : H. Ringoir, Laan van Nieuw Oost-Indië 289 DEN HAAG

SAMENSTELLING REDAKTIE-ADVIESKOMMISSIE:

Voor het Bestuur: F.J.A.Lutz en Drs. G.J.van Ojen jr.
Uit de Leden : L.J.Spanjaerdt Speckman

AFDELINGSCORRESPONDENTEN:

Zie binnenomslag van de achterzijde.

MARSET HISTORIA 6e JAARGANG AUGUSTUS '71 NUMMER 2

De 'NEDERLANDSE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE MILITAIRE HISTORIE', opgericht op 20 augustus 1966 en erkend bij K.B. no. 50 van 14 juni 1968, is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremonieel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire- en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

inhoud

- De lissen op de kraag van het Mariniersuniform.
- Enige beschouwingen over het oud-Aegyptische krijgswezen, door luitenant-kolonel G.J. van Ojen Jr.
- Scheepskanon door luitenant-kolonel der mariniers b.d. F.L.Diekerhoff.
- Bijdrage van de Studie-afdeling "Militaire Emblemen"
- De overgang van officieren der genie van Staatse in Bataafse dienst, door Kapitein der jagers b.d. H.Ringoir.
- Havenbouw, door luitenant-kolonel der mariniers b.d. F.L.Diekerhoff.

DE LISSEN OP DE KRAAG VAN HET MARINIERSUNIFORM.

Evenals bij sommige legeronderdelen gebruikelijk is, dragen ook de mariniers lissen op de staande kraag van hun blauwe uniform.
Over deze lissen doen diverse mooie verhalen de ronde, maar geen enekeleer- van berust op enige waarheid.
Deze lissen zijn gewoon mee gekomen toen in 1830 de mariniers een nieuw model uniform kregen. Over dit nieuw model uniform bestaat nog een uitvoerige correspondentie en daaruit blijkt, dat de oude uniformjas dubbel over de borst werd gesloten. Dit was vooral in de tropen erg warm en bovendien was het nieuwe uniform goedkoper. Dit laatste gaf de doorslag, want voor dit argument was het ministerie - net als vandaag - zeer gevoelig.
Hier volgt het Koninklijk Besluit, waarin het nieuw model uniform wordt beschreven en waarbij tevens de lissen ten tonele verschijnen.

Koninklijk Besluit van 29 Juli 1830.
No. 52.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS
Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau,
Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Willende overgaan tot het daarstellen van enige nuttige en doelmatige veranderingen in de thans bij het Korps Mariniers gedragen wordende uniform.

Gelet op de artikelen 37, 38, 39, 40, 41 en 42 van ons besluit van den 2e December 1817, no. 90, houdende organisatie van het Korps Mariniers;

Gezien het rapport van onzen Admiraal en Kolonel Generaal van den 26e dezer no. 56;

Hebben goedgevonden en verstaan, bij aanvulling en wijziging van de hierbovengemelde artikelen van het voorgeschreven organiek Besluit te bepalen:

a. dat de bij artikel 37 vermelde kleeding van de Korporaals en de Mariniers, voortaan zal bestaan uit: eene korte donkerblaauwe lakensche rok, met eene rij van negen groote ankerknoopen, op de borst toegeknoopt, staande gesloten kraag, opslagen schuins uitgesneden, met twee kleine uniformknoopen, de panden aan wederzijden opgeslagen, de zakkleppen in de lengte derzelve, op de punten der opslagen een kleine uniformknoop de kraag van rood laken, bezet met een blaauwe bies, op elke zijde van de kraag twee geele lissen, evenwijdig van elkander; de opslagen van blaauw laken en evenals de zakkleppen, de zakplooijen de opslagen en de rok van voren met roode biezen - blaauwe Saaijen Voering in de panden, en op dezelve acht groote ankerknoopen, op de schouders twee schouderlappen met roode biezen omzet, waarop een koper anker, voorts roode wings. Een donkerblaauwe lakensche wijde broek met een rood biesje, op de buitennaad, en halve zwarte lakensche slobkousen met negen kleine ankerknoopen. Schacot naar het model der Infanterie met een ronde oranje cocarde en geele koperen lis, - plaat als die van de armee, met twee gekroonde gekruiste ankers in wit metaal, geele stormbanden op zijde vastgemaakt, op de schacot een roode bal, met een rood vlammetje.
Een donkerblaauw lakensch vest met mouwen, met acht kleine uniformknoopen op de borst toegeknoopt, staande gesloten kraag, regte blaauwe opslagen, breede blaauwe schouderlappen, de laatste met een rood biesje omzet. Een donkerblaauw karsaaije peijekker, met twee rijen, ieder van vijf met laken overtrokken knoopen, blaauwe baaije voering in het lijf, staande gesloten kraag, breede schouderlappen en ronde opslagen van dezelfde stof; moetende dezelve over de rok of het vest met mouwen, kunnen gedragen worden, alle voorschreven kledingstukken, volgens bestaande modellen.

b. dat de bij artikel 38 vastgestelde tijd van duur, thans zal zijn als volgt:
   1. de korte blaauwe lakensche rok, 3 jaren
   2. het blaauw lakensch vest met mouwen, 1½ jaar
   3. de blaauw lakensche wijde lange broek, 1 jaar
   4. de peijekker, 3 jaren
   5. de schacot, 4 jaren

c. dat (bij uitbreiding van artikel 39) de Onderofficieren volstrekt gelijk als de korporaals en manschappen gekleed zullen wezen, (met uitzondering van fijner laken en fijner stof voor de schacot) en dat de tijd van duur der kleedingstukken gelijk zal zijn aan die der laatstgenoemden, terwijl de kleeding der Adjudant-Onderofficieren gelijk zal wezen als voor de Officieren is bepaald, behalve dat de kleine dwarsstrepen in het goud galon van rooden zijde zullen zijn.

d. dat de, bij artikel 40 bepaalde Ekipementstukken zullen worden vermeerderd met:
een paar swart lakensche slobkousen en een gewascht linnen overtreksel voor de schacot.

e. dat de bij artikel 41 bepaalde kleeding der Officieren voortaan zal zijn als: Een lange donkerblaauwe lakensche rok, met eene rij van negen groote vergulde ankerknoopen op de borst toegeknoopt, kraag, opslagen, panden en zakkleppen als de Onderofficieren en Mariniers, de lissen op de kraag van goud galon, op iedere schouder een passant van datzelfde galon, overigens in alles gelijk aan die der Mariniers.
Een donkerblaauwe lange broek over de laarzen met een goud galon op de buitennaden, waarin in het midden een rood streepje (volgens model) voor gala of groot tenue en een wijde broek, gelijk aan die der Onderofficieren en Mariniers - voor de dagelijkse dienst - de eerstgenoemde broek moet van onderen met een zwart lederen riem of souspied worden vastgemaakt.
Een donkerblaauwe sluitende lakensche jas met twee rijen, ieder van zeven groote ankerknoopen, staande gesloten kraag van hetzelfde laken,met twee puntig uitgesneden roode lakensche gulpen, twee passanten op de schouders tot het dragen der epauletten, evenals op de rok.
Een schacot als die der Mariniers, echter van een fijner stof, met verdere uitzondering dat de plaats inplaats van koper verguld moet zijn, zomede de lis der cocarde en stormbanden en de twee gekruiste gekroonde ankers van massief zilver, - de cocarde van zijde, het vlammetje geplaatst in een vergulde tulp op den bal, zijnde deze bal voor de officieren van de staf van goud, evenals de ring aan het vlammetje.
Een politiemuts van het model der Onderofficieren en manschappen.
(Wordende het aan de officieren toegestaan om, in de dagelijkse dienst, de jas te mogen dragen met de epauletten daarop en de sabel daar overheen).
Voorts buiten dienst een driekante hoed, volgens model bij de Landmacht in gebruik, met een zwarte pluim van hangende zwanenvederen.
Bij regen en slecht weer een mantel van blaauw laken, volgens het model bij de Landmagt in gebruik.

f. dat met betrekking tot artikel 42 de dragon of sabelkwast zal zijn rond, evenals het thans bij het Korps Mariniers gedragen wordende model, doch dat overigens de onderscheidingstekenen gelijk zullen zijn aan die voor onze Landmagt vastgesteld.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan de departementen voor Marine en van Oorlog, alsmede aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Het Loo, den 29e Juli 1830.
w.g. WILLEM

Wege de Koning,
w.g.
I.G. de Meij van Streefkerk

Accordeert met deszelfs origineel,
De Griffier ter Staats Secretarie
w.g. Onleesbaar.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

WIJZIGINGEN EN AANVULLINGEN LEDENLIJST.

147. Bosscher, drs. Ph. M. Lnt. ter Zee 2e kl. Nieuw adres luidt: Hendrik Boertjesstraat 25, Den Helder.

NIEUW LID:

Govers, Th. C. Maj. der Infanterie, Obrechtstr.50 - 's-Gravenhage.

ENIGE BESCHOUWINGEN OVER HET OUD-AEGYPTISCHE KRIJGSWEZEN.

door luitenant-kolonel G.J. van Ojen jr.

Wanneer wij ons verdiepen in de vroegste geschiedenis der mensheid en ons bezinnen op de ontwikkelingsgang van bepaalde machtscentra dan zien wij,op welke wijze grote wereldrijke werden gesticht, hoe deze zich gedurende een langere of kortere periode hebben weten te handhaven en ook hoe zij tenslotte zijn ondergegaan.

Met namen spreken zowel de gewijde als de profane geschiedenis van het Assyrische-, het Babylonische-, Grieks-Macedonische, Aegyptische-, Medo-Perzische- en Romeinse Rijk hieromtrent duidelijke taal 1). Zij alle beschikten over een militair machtsapparaat, dat omringende volken die binnen de expansiesferen van deze imperia leefden ontzag inboezemde.

De vroegere heersers streden niet zozeer voor het uitdragen en opdringen van een door hen gepropageerde ideologie doch waren er voornamelijk op uit strevende naar een absolute hegemonie, grenzen van hun gebied zo ver mogelijk te verleggen, vrije volkeren aan zich te onderwerpen en deze o.m. te benutten voor de bouw van vestingsteden en cultuurmonumenten, terwijl zij in vele gevallen de bruikbare mannen bij hun strijdmacht inlijfden De legers uit het Oude Oosten waren dan ook van zeer heterogene samenstelling. Men vond er soldaten van verschillende nationaliteit en huidskleur hetgeen dikwijls nog op de overgebleven monumenten duidelijk te onderscheiden valt.

Het zijn dikwijls fascinerende geschiedenissen die uit een ver verleden tot ons komen, dankzij de immer voortschrijdende archeologische- en taalwetenschap en de belangwekkende resultaten der opgravingen uit de laatste decennia.

Ondanks de talrijke binnen- en buitenlandse bronnen die ons - zij het fragmentarisch - inlichtingen geven omtrent de oudste geschiedenis van het krijgswezen, wordt daaraan helaas in de officiële krijgswetenschappelijke werken slechts weinig of in het geheel geen aandacht besteed en gaan deze als regel niet verder terug - hoe belangrijk overigens ook - dan tot de militaire geschiedenis der Grieken en Romeinen. Het zou echter aanbeveling verdienen daaraan b.v. een hoofdstuk over het Assyrische, het Aegyptische en het Hethiesche krijgswezen te doen voorafgaan ten einde de krijgsgeschiedenis van haar oorsprong af te leren kennen en te kunnen bestuderen.

In het bestek van dit artikel nu gaat het er ons in het bizonder om, enige aandacht te schenken aan het krijgswezen van het pharaonisch Aegypte.

Dit oude Nijlland met zijn vele pyramiden, obelisken en tempels heeft niet alleen in de moderne tijd maar de eeuwen door tot de verbeelding gesproken van zelfs de oudste onderzoekers en geschiedschrijvers (HERODOTUS, MANETHO, PLINIUS e.a.).

Behoudens een land van hoge cultuur en beschaving en het centrum van de wereldhandel in de oudheid (LUXOR, THERE) was het tevens een Rijk met een goed georganiseerde strijdmacht te land en ter zee, in tegenstelling tot het Hethietische Rijk, waarmede het dikwijls in oorlog was, dat wel een sterk leger, doch geen vloot bezat. 2). In tegenstelling tot het 20e eeuwse Aegyptische leger van Nasser, dat door de jonge Staat Israël in de befaamde Sinaï veldtocht in de herfst van 1956 onder Mosje Dayan in korte tijd onder de voet werd gelopen, was dat van de grote militaire leiders uit het Oud-Aegyptische Nieuwe Rijk (± 1800 - ± 1000 v. Chr.) een strijdmacht die gevreesd werd en waartegen men niet straffeloos het zwaard trok.

Nu is het echter niet zo, dat de oude Aegyptenaren nimmer verslagen werden, maar maakten ze zelden melding van hun nederlaag, zodat wij die in hun eigen inscripties bijna nooit aantreffen. Tegen het einde van de XVIII -e dynastie b.v. werd het Aegyptische leger door de troepen van de Hethietische koning Subbiluliumma verslagen en dwars door Syrië achtervolgd om de moord op hun prins te wreken, die zich op verzoek van de weduwe van de Pharao (Thut-ankh-amon ?) naar Aegypte had begeven. 3).

De Pharao, Opperbevelhebber zijnde van zijn land- en zeestrijdkrachten, verzamelde de elite zijner officieren om zich heen en vormde met hen het hoogste militaire commando, m.a.w. de generale staf. Zijn chef van deze staf was dikwijls tevens belast met de zorg voor de bewaking van de paleizen des Konings en diens persoonlijke veiligheid. Zo zouden wij b.v. Potifar,ons bekend uit de Oudtestamentische geschiedenis van Jozef (Zafnath-Paäneah) in Aegypte, de chef van de generale staf van de Aegyptische Strijdkrachten onder Tahutmes III (1745-1691 AAC) kunnen noemen. 4)

Het leger bestond uit een kern van Aegyptische soldaten - vrijwilligers en dienstplichtigen - en daarbij ingelijfde huurtroepen, verdeeld over verschillende afdelingen. Uit de Rammisedentijd (plm. 1560-1200 AAC) kennen we de indeling in regimenten,die als regel genoemd werden naar een der vele Aegyptische goden.

> De sterkte varieerde van 20.000 tot 80.000 man, wat voor de oudheid 'n aanzienlijke strijdmacht betekende Wij moeten echter ten aanzien van de juiste getalssterkte wel enige voorzichtigheid in acht nemen, daar men in het Oude Oosten van enige overdrijving geen ernstige gewetenszaak maakte.

Op grond van vergelijkende studies zijn wij geneigd deze aantallen eerder lager dan hoger te stellen. Ook de bekende Amerikaanse aegyptoloog Breasted is van mening,dat de sterkte van de legers in het Oude Oosten niet zo groot was als wel eens wordt verondersteld, 'und' - wij citeren de Duitse uitgave van zijn werk: - es ist nicht wahrscheinlich, dasz je ein Aegyptischer König mit mehr als fünfundzwanzig oder dreissigtausend Mann in Asien eindrang'.5)

> *De vloot die, behoudens voor vlagvertoon in het algemeen voor invasies werd gebruikt, bestond uit een klein aantal zeilschepen, bemand met landsoldaten en een groter aantal schepen met 'mariniers',(roeiers). Verschillende afbeeldingen daarvan zijn ons bewaard gebleven. 6)*

Door een ijzeren discipline wisten de Pharao en zijn officieren de tucht en de orde in het leger zowel in de garnizoenen als te velde te handhaven.Tijdens de tochten evenwel kwam het niet zelden voor,dat op oorlogsbuit belustte soldaten, alle order ten spijt, eigener beweging tot plundering over gingen.

> *Dat het niet altijd aantrekkelijk was, bij de Aegyptische strijdkrachten te dienen en dat men ook reeds in die dagen van bepaalde zijde de geest onder de leden van de krijgsmacht trachtte te ondermijnen, moge worden geïllustreerd door een hiëroglyphische tekst uit de Rammessidentijd met als opschrift: EEN RAAD OM NIET TE DIENEN. Deze,raad' luidt in vrije vertaling als volgt:*
>
> GELOOF NIET DAT EEN SOLDAAT HET BETER HEEFT DAN EEN SCHRIJVER. IN DE KAZERNE KRIJGT HIJ SLAAG EN SLECHT ETEN. OP EEN VELDTOCHT MOET HIJ ALS EEN EZEL ZIJN EIGEN WATER EN BROOD DRAGEN, WAARDOOR AAN HET EINDE VAN DE MARS ZIJN RUG ALS GEBROKEN IS. ALS HIJ NIET SNEUVELT KOMT HIJ ZIEK TERUG EN IS ALS EEN STUK HOUT WAARAAN DE WORM KNAAGT.

Deze voorstelling van zaken is natuurlijk niet maatgevend voor de beoordeling van de juiste toestand in het leger van het Oude Aegypte, hoewel men in die dagen toch wel kon spreken van een harde dienst met vele ontberingen, bewijst echter voornamelijk dat de geletterden, uit welke koker dergelijke uitspraken voortkwamen, min of meer op gespannen voet leefden met de in hun ogen onbeschaafde 'militairen die wellicht op hun beurt de 'schriftgeleerden' nauwelijks tot volwaardigen rekenden. 7).

Zoals reeds opgemerkt, werd het Aegyptische leger voornamelijk opgebouwd uit de krijgslieden kaste - Aegypte kende immers de kaste-indeling - en de jongelingen (dienstplichtigen). Reeds van het 5e of 6e jaar af werden de jonge Aegyptenaren onderwezen in allerlei takken van sport zoals, wedlopen, verspringen, hoogspringen, worstelen, koordklimmen, boksen, roeien, boogschieten etc., zodat men steeds over een goed getraind, gehard en gespierd jongerencontingent beschikte,dat in de leeftijd van 18-30 jaar een niet te onderschatten aanwinst voor het leger betekende. 8) Als regel werden uit deze lieden sedert het Midden Rijk (plm.2200- plm. 1800) de Kon. lijfwachten gerecruteerd. Aan de militaire oefeningen werd een overwegend belang gehecht. Eigenlijk onderscheiden we in het oude Aegypte twee hoofdrichtingen waarin de jeugd werd opgeleid.

1e: HET VORMEN VAN SCHRIFTGELEERDEN,(PRIESTERS, SCHRIJVERS, DOCENTEN)

2e: HET OPLEIDEN VAN GOED GEDRILDE SOLDATEN, WAARBIJ DAN DE SPORT EEN BEHEERSENDE ROL VERVULDE.

'Alle oefeningen', zo zegt Champollion in een zijner geschriften, *werden geleid volgens de voorschriften van een uiterst volmaakte methode in gymnastiek' 9).*

De bewapening waarmede de Aegyptische krijgslieden werden uitgerust en die,dikwijls onder toezicht des konings, werd verstrekt uit de rijksmagazijnen,onderging vooral wijzigingen naarmate het paard zijn intrede in het leger deed.

De invoering van het paard met strijdwagen, die wij het prototype van de tank zouden noemen,bracht uiteraard voor de wijze van oorlogvoeren een omwenteling met zich mede,die zich evenwel langzamerhand voltrok en die wij zouden kunnen vergelijken met de revolutie die de latere uitvinding van het buskruit en de invoering van de artillerie in het krijgswezen teweeg brachtten. De snelheid waarmede dergelijke wapens zich in het gevecht mengden, dikwijls om een beslissing te forceren ,stelde aan de boogschutters van beide partijen hoge eisen ten aanzien van een feilloze behendigheid en trefzekerheid. 10).

Vóór het gebruik van het paard met de strijdwagen werden hoofdzakelijk slag- en stootwapens gehanteerd,terwijl later de ontwikkeling van de pijl en boog als 'lange afstandwapen' een grote rol gingen spelem,waarbij we wel moeten aannemen dat dit wapen, altans voor jachtgebruik,reeds in de vroegste tijd van Aegypte bekend was. (zie foto 1, pag. 36) De soldaten in het leger van TAHUTMES IV (1665-1656) waren in het algemeen bewapend met strijdbijlen, pijlen en bogen, dolken en schilden,die onder RAMSES II (1558-1491), de Pharao die Mozes in de ogen moet hebben gekeken, droegen ovale schilden en waren dikwijls uitgerust met bijlen (voor het inhakken van stadspoorten b.v.) en dolken. Ook komen op vele afbeeldingen wel knuppels of stokken voor die men aanvankelijk veronderstelde uitsluitend tot de uitrusting van officieren en onderofficieren te behoren, doch die men later eveneens ziet afgebeeld in handen der soldaten. Voor het

AFBEELDING 1.

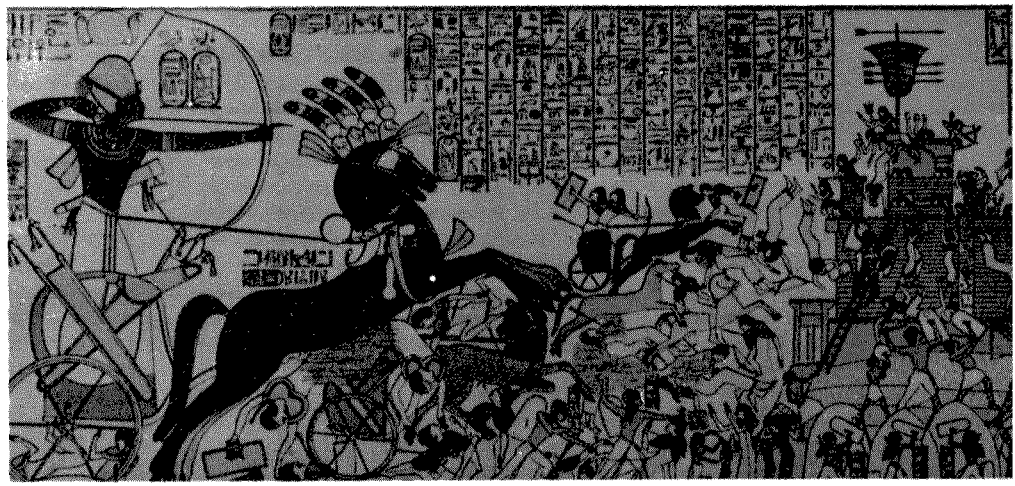

bestormen van muren werden door speciaal hiervoor geoefende soldaten stormladders met of zonder wielen gebruikt. Belegeringswerktuigen treffen wij in het Oude Aegypte, altans vóór de zgn. vervalperiode (aanvang plm. 1000 AAC) nog niet aan.

De belegeringstorens met de stormram zijn een uitvinding van de Assyriërs omstreeks 700 AAC. (zie o.a. ook 2 Kron. 26:15) De Aegyptische krijgers uit de tijd van Ramses III (1215-1184) droegen lans, schild en zwaard. Het Aegyptische schild, dat in oorsprong slechts uit een dierevel bestond, was langwerpig, aan de onderkant recht en en van boven afgerond,dit in afwijking van Aziatische schilden die recht hoekig waren. Tijdens het Nieuwe Rijk (plm. 1800- plm. 1000) wordt het gedurende de mars niet meer als in vroegere tijd in de hand gedragen, doch aan een band over de schouders gehangen,waardoor het mogelijk was in de vrij gekomen hand een extra wapen mee te voeren.11).

Oorspronkelijk behoorde het, uit Syrië afkomstige, pantserhemd niet tot de uitrusting van de gewone soldaat,doch werd slechts gedragen door de Pharao zelf, door hoogeplaatste officieren en door strijdwagenvoeders evenals dat bij de krijgslieden van de nabuurstaten 't geval was. Zo lezen wij, dat door TAHUTMES III na de slag bij Megiddo 200 bronzen pantserhemden werden buitgemaakt hetgeen er op zou wijzen dat gezien het grote aantal gevangenen dat in deze slag gemaakt werd, het dragen van de pantserkleding nog niet algemeen was. 12)

Later in de loop van de XXe dynastie, wordt zowel het gebruik van pantsers als van leren helmen algemeen ook door de soldaten, de pantsers bestonden uit een

soort leren jakken die door metalen (bronzen) plaatjes - een soort schubben - waren bedekt. In de Bijbel wordt ons verhaald, dat 'Uzzia' voor het ganse heir pantsieren bereidde'. 13).

Uit verschillende afbeeldingen, o.a. uit reliëfs op de tempelmuren van Thebe, kunnen we er ons een voorstelling van maken hoe in het Oude Oosten de vestingbouw werd uitgevoerd.Hierbij moet men wel in het oog houden,dat de grotere steden, zoals bv. de Hethietische, een ander karakter droegen dan de kleine Palestijnse vestingen. In tegenstelling tot de Syrische waren de Palestijnse steden niet in de eerste plaats vluchtburchten, doch kleine bolwerken voor kleine garnizoenen die slechts het allernaaste gebied beheersten. De verovering van TAHUTMES III werd hierdoor wel vergemakkelijkt. In het algemeen bouwden de Aegyptenaten hun vestingen in een rechthoekige vorm, omgeven door een zware, met houten balken en matten verstevigde tichelmuur, naar schatting 9 à 10 meter hoog, die op een gemetselde stenen basis werd opgetrokken.

Daarvoor bevond zich een brede gracht en een zwak glooiend glacis. De muur was voorzien van tinnen en werd op regelmatige afstand doorbroken door rechthoekige of halfronde bastions. Ook wijzen de resultaten van opgravingen erop,dat in bergachtig terrein van de vesting uit, als een soort 'Chineese muur', lange muren over berg kammen werden opgetrokken, vermoedelijk om de vijand de belegering te bemoeilijken en hem althans het binnendringen van de vesting zo lang mogelijk te betwisten. 14)

De bevelhebbers waren er trots op na de veldslag een zo groot mogelijk aantal gedode vijanden aan de Pharao te kunnen rapporteren. Voor tellen van de gesneuvelden paste men de gruwelijkste methoden toe. De Aegyptenaren sneden nl. bij de gevallenen de handen en/of de geslachtsdelen af, welke zij dan meenamen en voor de koning opstapelden, terwijl een schrijver nauwkeurig aantekening hield in 'de boeken des Konings' van het aantal gesneuvelden, dat later in sierlijke hieroglyphen op monumenten werd vereeuwigd. (zie afbeelding 2 pagina 38).

Na een veldslag van RAMSES III tegen de Lybiërs bv. werden 12,535 van dergelijke lugubere 'zegetekenen' geregistreerd. 15). Deze methode herinnert ons aan de geschiedenis van David, die eens de opdracht van Koning Saul ontving hem 100 voorhuiden der Philistijnen te brengen. 16).

o*o*o*o*o*o*o*o*o*o

De Aegyptische geschiedenis is rijk aan krijgsgebeuttenissen welke ons er van overtuigen, dat het Nijkland in de oudheid een niet te onderschatten militaire kracht heeft bezeten,waarmede terdege rekening moest worden gehouden, tot aan de tijd die men in het algemeen als de 'verval-periode' aanduidt. (XXXI-XXX dynastie).
Andere rijken zoals het Assyrische, het Perzische en het Griekse maakten achtereenvolgens voorgoed een einde aan het eens zo machtige Pharaonenrijk

AFBEELDING 2

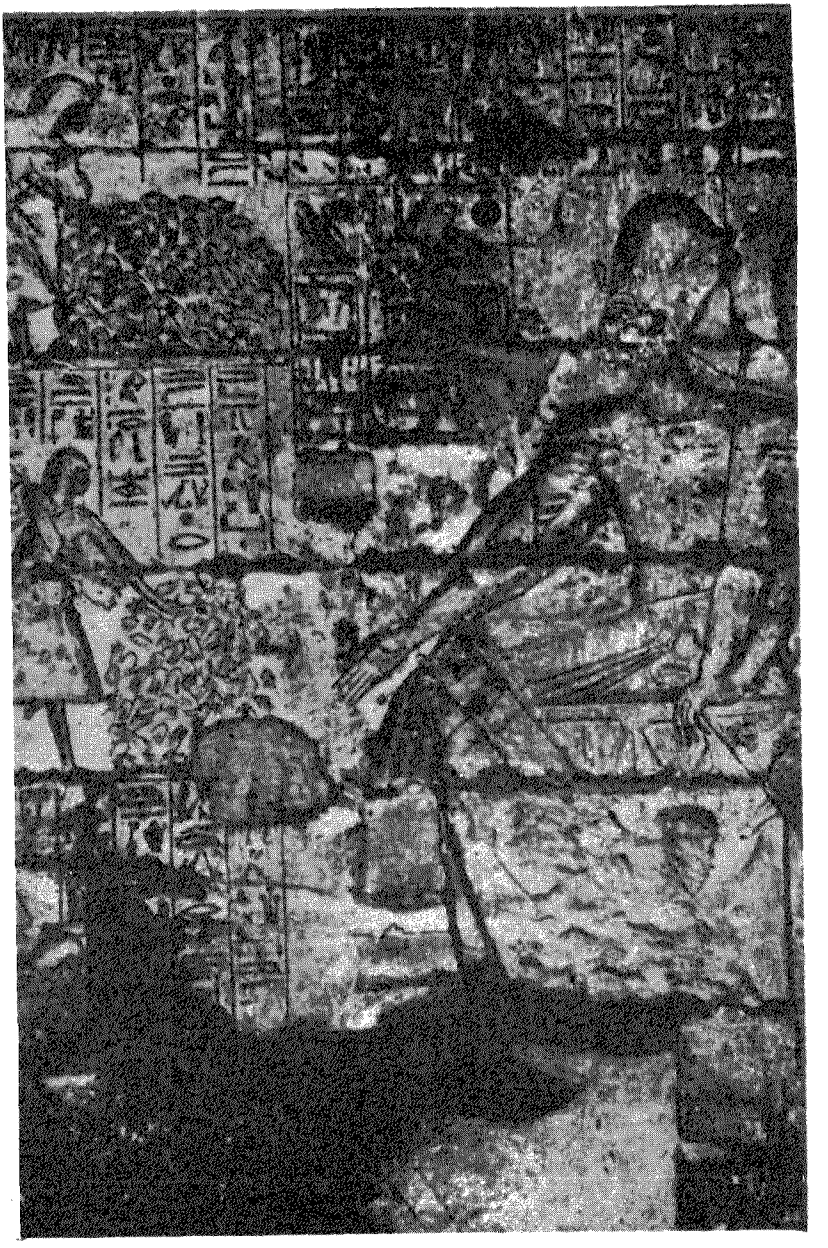

dat met zijn laatste vorstin uit de Ptolemaeëntijd, de bekende CLEOPATRA,nagenoeg op de grens stond van de nã-Christelijke aera.

Om u enig inzicht te geven in de oorlogsvoering in het 2e millennium vóór Christus,willen we een korte beschouwing in het bizonder letten op de tweerste veldtocht van TAHUTMES III tegen de SYRIERS en de BELEGERING VAN MEGIDDO.

> Dat reconstructie van deze strijd - zij het in ruwe trekken - na zoveel eeuwen mogelijk is,danken wij voornamelijk aan de Pharao zelf, die na zijn terugkeer van zijn veldtochten - hij maakte er 17 - in het 42e jaar van zijn regering de geschiedenis daarvan liet beitelen op de muren van de Amontempel te Karnak, volgens Breasted de langste historische inscriptie in Aegypte. 17).

Toen Tahutmes III, door Capart ergens genoemd 'one of the great conquering kings' na de dood van zijn stiefmoeder HATSJEPSOET zijn Kon. gezag voldoende erkend en de binnenlandse toestand van zijn land,waarover hij nu alleenheerser was,voldoende geconsolideerd achtte door de verwijdering van de leiders der hem gezinde partij van de overleden koningin, maakt hij zich gereed om naar Syrië op te rukken,waar inmiddels een oproerige beweging ernstige vormbegon aan te nemen. 18)

> *De grenzen van het door Aegypte onder Tahutmes I (1784-1768) onderworpen Aziatische gebied werden bedreigd en de geconfedereerde Syrische vorsten die gedurende een 20-tal jaren geen Aegyptische leger hadden gezien,waren besloten onder de leiding van de koning van het aan de bovenloop van de Orontes gelegen Kades,het sterke en vrijwel onoverwinnelijke bolwerk der Hethietische macht in Syrië, te trachten zich van het pharaonische juk te ontdoen. 19).*

Het zuidelijke deel van Palestina echter, waar de belegering en inname van Sjaroehn door AMOSIS (1829-1804) nog niet geheel vergeten was, weigerde zich bij de opstand aan te sluiten,zodat het Aegyptische leger in dat gebied althans bij zijn opmars geen tegenstand ontmoette. Ook de koning van het Oost van de Euphraat gelegen Mitanni koos tenslotte partij voor de opstandelingen en zo ontstond van Yeraza (in noord Judea) tot aan de moerassen van de boven-Euphraat een uitgebreid front waartegen Tahutmes te velde trok. (zie voor algemeneoriëntatie pag. 40, tekening 3) Een zware taak,waarvoor geen enkele Aegyptische vorst vóór hem ooit gesteld werd. Het leger had in geen 20 jaar practische oorlogsdienst gedaan zodat het voor de pharao een min of meer gewaagde onderneming was, tot wapengeweld over te gaan. 20).

> Nadat Tahutmes zijn legers georganiseerd had, gaf hij in het begin van het 23e jaar van zijn regering op 26 apr. 1723 AAC zijn bevel tot de opmars. 21). Na 10 dagen legerde hij zich in de omgeving van Yemen,gelegen aan de zuidelijke uitlopers van het Karmelgebergte,dat ter plaatse een hoogte bereikt van ca. 500 meter. Of Tahutmes tijdens deze opmars en later detacheringen langs de kust heeft laten uitvoeren, is niet met zekerheid vast te stellen, howel dit waarschijnlijk is daar, zoals bijv.

AFBEELDING 3

Alt opmerkt: 'der sichere Besitz von Joppe eine Verbinding mit Aegypten uber die See möchtlig machte, wie sie weiter im Norden nicht so bald wieder zu finden war. 22). Indien deze veronderstelling juist is, dan moet tijdens deze veldtocht de bekende krijgslist van THUTI, een der generaals van Tahutmes III, hebben plaatsgevonden, voor zover wij althans aan dit

volksverhaal enige waarheid mogen toekennen. 23).

Toen Tahutmes met zijn leger te Yemen aangekomen was, vernam hij dat de koning van Kades de vesting MEGIDDO had bezet en zich met de verbonden troepen had gelegerd aan de noordelijke zijde van de Karmelketen. Dit is voor de eerste maal in de geschiedenis,dat van Megiddo, het latere Tell el Muteselim, melding wordt gemaakt. Hoewel slechts een kleine vesting, was het in bezit van grote militaire betekenis. Zij had strategisch gezien, een uitermate gunstige ligging daar zij de weg van Aegypte tussen de beide Libanons door, naar de Euphraat volkomen beheerste. 24). Over het belang van deze stad kon dus geen enkele twijfel bestaan, wel over de weg om haar te benaderen. Van Yemen uit, was Megiddo langs 3 wegen te bereiken. De directe verbinding was slechts een nauwe pas,die tegenover de vesting uitkwam. Een andere weg liep van Aruna in noord-westelijke richting en voerde ook ten noord-westen om de stad heen,terwijl een derde weg oostelijk langs Taänach liep en ten zuidoosten van Megiddo uikwam.

> Tahutmes belegde een krijgsraad waarbij, te oordelen naar de inscripties nogal uitvoerige discussies werden gehouden. In ieder geval raadden de onderbevelhebbers de Koning het volgen van de nauwe pas sterk af,daar deze weg te gevaarlijk was. Tegen de adviezen van zijn officieren in, besloot de Pharao toch tot de opmars via deze bergpas, de kortste weg maar geenszins de gemakkelijkste weg naar Megiddo. Ruim 3600 jaar later, in september 1918, zou de engelse generaal Allenby zijn cavalerie door dezelfde pas leide om de terugtocht van het verslagen Turkse leger af te snijden!

Om de moed van zijn soldaten aan te wakkeren en hun ten voorbeeld te zijn, plaatste Tahutmes zich aan het hoofd van zijn troepen om 'mit seinen eigenen Fusztritten den Weg (zu) weisen. 25). Het is niet met zekerheid te zeggen, of de Koning nog detachementen om de Karmel heen zond teneinde Megiddo af te snijden. De teksten zouden dit doen vermoeden, doch enkele schrijvers verschillen hieromtrent van mening. 26).

> Op 12 mei vertrok het gehele Aegyptische leger naar zijn uitgangsstelling bij Aruna en bracht aldaar de nacht door. Tevoren had Tahutmes uitgebreide verkenningen laten doen om te trachten de bedoelingen van de vijand te weten te komen. 27)

De volgende morgen begon de uiterst gevaarlijke tocht door de nauwe bergpas, een opmars die de vijand zeker niet van deze zijde verwachtte, maar wellicht juist daarom ook door Tahutmes werd gekozen! In de avond kampeert het leger in het Kinadal, ten zuiden van Megiddo. Naar alle waarschijnlijkheid had de hoofdmacht der Syriërs zich opgesteld noord-zuid van de stad om te toegangswegen tot Megiddo te verdedigen. De Aegyptenaren stonden volgens de Annalen met hun zuidelijke vleugel bij de berg zuidelijk van de Kinabeek; de noordelijke vleugel N.W. van Megiddo, 'Zijne Majesteit bevond zich in het centrum'. 28)
In de vroege morgen van de 14e mei ging Tahutmes in noordwestelijke rich-

ting tot de aanval over en stortten de Aegyptische strijdwagens zich onverwachts op hun tegenstanders, gevolgd door voetvolk. De volkomen verrastte Syriërs ruimden onder grote verwarring,zonder ook maar enige tegenactie te kunnen ondernemen, het veld en vluchtten naar Megiddo terug,waarvan de poorten inmiddels gesloten waren,zo dat zij zich slechts klimmende en met behulp van touwen binnen de vesting in veiligheid konden stellen. De Aegyptenaren hadden nu een unieke kans gehad, onmiddelljik tot een stormaanval over te gaan en de door de verrassing gedemoraliseerde vijand vernietigend te verslaan.

Maar door de dicipline van een oosters leger kan zelfs tot op vandaag de verleiding tot plunderen nauwelijks weerstaan, laat staan dat het zich 1700 jr. voor Chr. de buit van de in allerhaast gevluchte verenigde Syrische legers liet ontglippen!! 29).

Tahutmes zag zich nu genoodzaakt het beleg voor de stad te slaan,waarbij kostbare tijd verloren ging. Het te velde staande koren in de vlakte van Esdraelon bood voldoende voedsel om het pharaonische leger van mondvoorraad te voorzien, terwijl er zich ook in de onmiddellijke omgeving volop water bevond.Voor de belegerden zag het er minder gunstig uit. Hoewel, wat de watervoorziening betrof, de vesting Megiddo over een ingenieuse constructie van waterputten en reservoirs (cisternen) beschikte, is het twijfelachtig of er zich binnen de vesting muren voldoende voedselvoorraden bevonden voor een langdurig beleg.

Over de duur van het beleg bestaat geen volstrekte zekerheid; Breasted spreekt van enige weken, terwijl Faulker de belegering op 7 maanden stelt. Aangenomen moet worden dat de vesting door uithongering tot overgave is gedwongen en dan zijn wij geneigd een aanzienlijke kortere periode dan 7 maanden te veronderstellen. 30).

Toen inmiddels de nederlaag van de koning van Kades in Syrië bekend werd,kwamen geleidelijk aan de Syrische vorsten die eerst onder diens leiding aan de opstand hadden deelgenomen, zich aan Tahutmes onderwerpen onder aanbieding van vele kostbare geschenken. De Aegyptische koning aanvaardde deze en maakte bekend,dat hij in het vervolg het thans onderworpen gebied ook op andere wijze dan geweld en vrees aan het Aegyptische Rijk wilde binden. Zijn plan was een toekomstige generatie van Syrische vorsten te vormen, die zelf zouden inzien dat het zowel in hun belang alsdat hunner volken was, wanneer zij een vriendschappelijke, zij het dan ook een afhankelijke verhouding met Aegypte onderhielden.

Teneinde dit doel te bereiken was de pharao bereid, hen niet te straffen, mits zij een hunner zonen of bloedverwanten afstonden om met hem naar Aegypte terug te keren. Aldaar zouden zij dit land leren kennen en gaan begrijpen dat voor hen een dwaasheid was, op te staan tegen een zulk machtig rijk. Op deze wijze was Tahutmes bezig zijn wereldrijk op te bouwen en te consolideren, waarbij hem ongetwijfeld de absolute hegemonie van de Nijl tot de Euphraat voor de geest stond.

Terwijl waarschijnlijk de honger in de vesting Megiddo al een woord ging meespreken en de belegerden bemerkten dat hun vroegere bondgenoten zich aan de vijand gingen onderwerpen en ongestraft bleven,zonden zij een deputatie naar Tahatmes om de overgave der stad aan te bieden op voorwaarde, dat de levens der belegerden zouden worden gespaard.

De koning van Aegypte accepteerde deze voorwaarde, maar als straf voor 't verzet gaf hij zijn leger de opdracht de stad te plunderen een bevel dat zonder aarzelen werd uitgevoerd. Daarna trok Tahutmes verder naar het noorden tot aan de zuidelijke uitlopers van de Libanon,waar hij 3 steden innam welke aan de koning van Kades behoorden, doch die hieruit had weten te ontkomen.

Omtrent de getalsterkte van het Arabische leger dat aan deze eerste veldtocht onder Tahutmes III deelnam, valt niets met zekerheid te zeggen,daar hierover geen voldoende gegevens bekend zijn. Gelet op de duur van de doortocht bij Aruna en de ontplooïng in de vlakte bij Megiddo, lijkt ons een maximum van 10 à 12.000 man een verantwoorde schatting.

Ten aanzien van de tegenstander is ons nog minder bekend. Wel moet worden aangenomen, dat zijn numerieke sterkte tijdens de beslissende slag bij Megiddo kleiner is geweest dan die van de Aegyptenaren, daar zij door hen in een halve cirkel werden omvat en kans zagen zich onmiddellijk op de vesting terug te trekken toen hun linies door de Aegyptische strijdwagens overhoop gereden werden. 31)

Om enige indruk te geven van de rijke buit die de Aegyptenaren op deze eerste veldtocht in handen viel, dienen de volgende gegevens: 924 wagens, waaronder die der koningen van Kades en Megiddo; 2238 paarden, 200 wapenrustingen; 2000 stuks groot vee; 22.000 klein vee; de prachtige tentinventaris van de koning van Kades alsmede een fantastische hoeveelheid goud en zilver. 32).

In het begin van oktober swas Tahutmes, de Aegyptische 'Stedendwinger',weer terug in zijn 'honderdpoortige' residentie (Thebe) en geen pharao in de Aegyptische geschiedenis is ooit zo ingehaald. Nog nimmer was een dergelijke glorieuze veldtocht in een zo korte tijd ondernomen Binnen de 6 maanden was Tahutmes III met zijn leger van Tharu - ca. 400 km zw. van Yemen - vertrokken, had een onbetwiste overwinning bij Megiddo behaald, de stad tot de overgave gedwongen en vervolgens doorgetrokken tot de Libanon, inmiddels nog 3 steden veroverd, daaromheen een duurzame versterking aangelegd en ze van een permanente bezetting voorzien; het bestuur in Noord Palestina hervormd en tenslotte terugtocht naar Thebe volbracht.

Inderdaad is de duur van deze veldtocht betrekkelijk kort geweest, vooral wanneer men let op de hete periode waarin de krijgsverrichtingen in Palestina plaats vonden. Breasted vergelijkt daarmede de tocht van Napoleon naar Akko (St. J.d."Acre), in het voorjaar van 1799 en het is daarom volkomen begrijpelijk waarom Tahumes onmiddellijk na zijn terugkeer drie overwinningsfeesten liet vieren. 33)

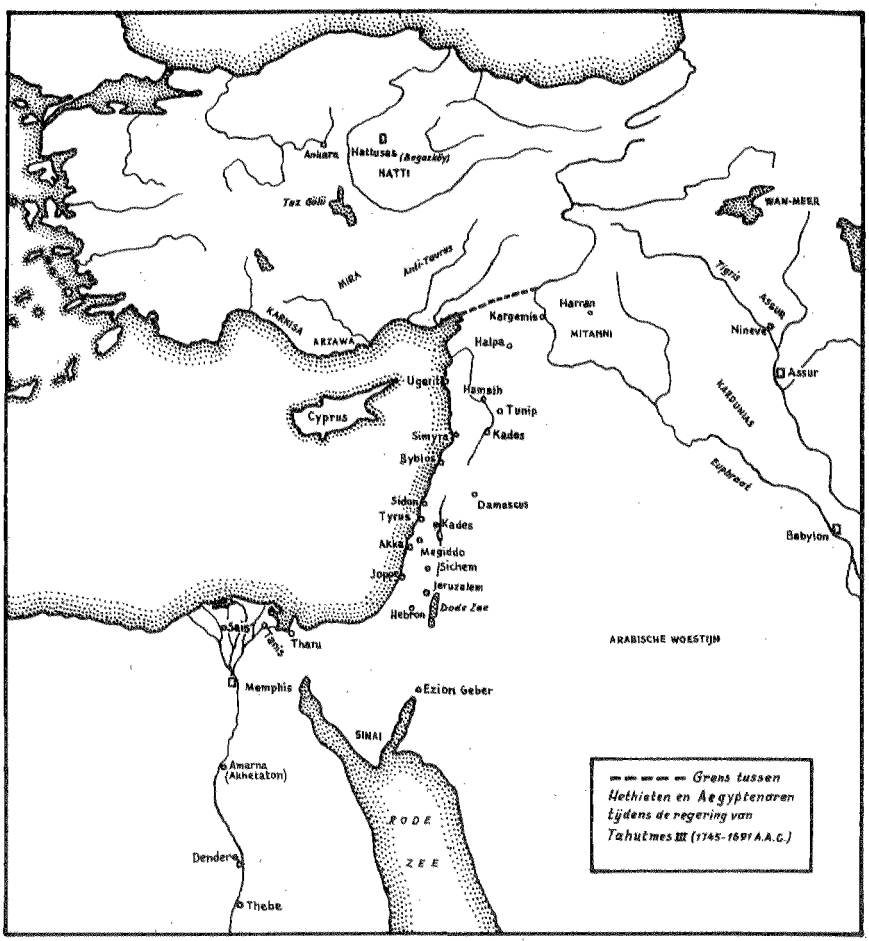
Ankara
Hattusas (Begazköy)
HATTI
Tuz Gölü
WAN-MEER
MIRA
Anti-Taurus
Tigris
ASSUR
Harran
Kargemis
MITANNI
Nineve
KARKISA
ARZAWA
Halpa
Assur
Ugarit
Hamath
Tunip
Cyprus
KARDUNIAS
Simyra
Kades
Byblos
Euphraat
Sidon
Damascus
Tyrus
Kades
Babylon
Akka
Megiddo
Sichem
Joppe
Jeruzalem
Hebron
Dode Zee
Sais
Tanis
Tharu
ARABISCHE WOESTIJN
Memphis
Ezion Geber
SINAI
Amarna (Akhetaton)
RODE ZEE
Dendera
Thebe
Grens tussen Hethieten en Aegyptenaren tijdens de regering van Tahutmes III (1745-1691 A.A.C.)

Op deze eerste veldtocht die de pharao onsterfelijke roem bezorgde,zijn er, zoals reeds gezegd, nog 16 gevolgd waarvan helaas slechts weinig, van en kele in het geheel niets bekend is.

Al deze veldtochten hadden slechts ten doel, geheel Syrië aan de macht van Aegypte te onderwerpen. In taaie volharding is Tahutmes III, onder wiens heerschappij Aegypte een wereldrijk werd, daarin min of meer geslaagd, zodat zijn kanselier met onverholen trots kon zeggen: 'Niets was er, wat hij niet voltooide'. 34) *Zie afbeelding 3, pag.* 44.

Na zijn dood werd hij opgevolgd door zijn zoon Amenhotep II (1691-1665) die, de nagelaten voetsporen van zijn eens zo gevreesde en vereerde vader volgend, een na de troonwisseling onder leiding van de vorst van Mitanni uitgebroken opstand in Syrië, energiek onderdrukte.

In de galerij van veldheren die op het toneel van de oude wereldgeschiedenis een belangrijke rol hebben gespeeld, neemt Tahutmes III als een der eersten ongetwijfeld de voornaamste plaats in. Zowel hij als de latere Ramses II en III moeten tot de grootste veldheren gerekend worden die het oude Aegypte ooit gekend hebben. Zij hebben hun legers georganiseerd, aangevoerd en tot de overwinning geleid op een wijze, die in de toenmalige wereld bewondering en ontzag wekte.

Wanneer wij hun veldtochten aan de hand van de ons ter beschikking staande gegevens menen wij hieruit de conclusie te trekken, dat de strategische en tactische beginselen van de aanvoerders van grote legers in de grijze overheid, mutatis mutandis, nog steeds hun betekenis hebben voor de krijgsvoering in de 20e eeuw nà Christus en wellicht te allen tijde van beslissende invloed zullen blijven op de uitslag van een oorlog.

NOOT

1) Vergelijk ook de droom van Nebucadnézar en zijn uitleg door Daniël (Daniël 2).

2) O.R. Gurney, The Hittites, pag. 106.

3) E. Cavaignac, Subbiluliumma et son temps (Paris 1932), pag. 70-72 (Annales de Subbil., pag. 27). Vgl. Gurney, The Hittites, pag. 31/32.

4) Vide Genesis 39:1-6.

5) J.H. Breasted, Geschichte Aegyptens, pag. 181. Men vergelijke de studies van H. Delbrück, Die Persenkriegen und die Burgunderkriegen (Berlin 1887) en Die Kriegskunst im Rahmen der politischen Geschichte, dl. II (Berlin

1901). Ter onderscheiding hiervan lette men op de sterkte van het Israëlietische leger dat onder Josua omstreeks 1446 A.A.C. zijn Kanaänitische veldtocht begon (zie o.a. Jos-8).

6) Zie o.a. Ch. Boreux, Étude de nautique égyptienne. Ire fascicule (Le Caire 1924).

7) Adolf Erman, Die Literatur der Aegypter. Geschichte, Erzählungen und Lehrbücher (1923); Bibliotheca Aegyptica (Brussel 1931) VII, 26; Sethe, Urkunden IV, 997, 999.

8) In het oude Israël, kort na de exodus uit Aegypte (1486 A.A.C.) gold de dienstplichtige leeftijd van 20 jaar; B. Jongeling, Le rouleau de la guerre des manuscrits de Qumrân, pag. 193. Ook Mozes zal ongetwijfeld een dergelijke opvoeding genoten hebben; lezen wij niet dat hij "onderwezen werd in alle wijsheid der Egyptenaren?" (Handel. VII:22). Hij zal deze kennis zeker hebben benut bij de organisatie van het Israëlietische leger waarvan hij bij de exodus de leider was.

9) J.F. Champollion, l'Egypte sous les Pharaons (1814).

10) De invoering van paarden en strijdwagens in het Aegyptische leger is te stellen omstreeks 1750 A.A.C.-XVIIIe dyn. Zie ook: Wolf, Bewaffnung des Altägyptischen Heeres, pag. 87-94; Vgl. D. Davidson, Miracles of history, pag. 123 e.v.; P. Montet, Les reliques de l'art syrien, pag. 37, 38; Ed. Meyer, Gesch. des alten Aegyptens II, pag. 210.

11) Voor uitgebreidere gegevens en afbeeldingen van bewapening en indeling moge worden verwezen naar W. Wolf, Die Bewaffnung des Altägyptischen Heeres (Leipzig 1926).

12) K. Sethe, Urkunden der 18.Dynastie, IV p. 664.

13) l.c. 2 Kron. 26:14; Wolf, Bewaffnung, pag. 61.

14) Het is niet onwaarschijnlijk, dat de Aegyptenaren hun vestingbouwkunst hebben ontleend aan die der Hethieten, die men mag zien als de vestingbouwers der Oosterse oudheid bij uitnemendheid. Zie: A.A. Kampman, De historische betekenis der Hethietische Vestingbouwkunde (Leiden 1945). Vergelijk ook: L.Borchardt, Altägyptische Festungen an der zweiten Nilschwelle (Leipzig 1923), pag. 26 vlg.

15) Zie o.a.: Breasted, Geschichte Aegyptens, pag. 263.

16) Vide 1 Sam. 18:25.

17) De Annalen van Tahutmes III zijn opgenomen in K.Sethe, Urkunden der 18. Dynastie. In de delen III en IV vindt men een volledige transcriptie der Annalen, alsmede een groot aantal teksten van tijdgenoten van Tahutmes III, wel genoemd de "Soldatenpharao"; J.H. Breasted, Ancient Records, dl. II, pag. 163, 164.

18) J. Capart, The glory of a great past, pag. 112 vlg. Hatsjepsoet, het enige in leven gebleven legitieme kind van Tahutmes I en Achmes, gehuwd met haar halfbroer Tahutmes II, was de enige vrouwelijke Pharao die over opper- en neder Aegypte gedurende ± 20 jaar (1765-1745) heeft geregeerd en door Tahutmes III (zoon van Tahutmes II en een concubine) werd opgevolgd.

19) Eerst tijdens de zesde veldtocht gelukte het aan Tahutmes III de sterke vesting Kades in handen te krijgen. Bij deze operatie speelde de Aegyptische vloot een grote rol. Vroeg in het voorjaar zette zij bij Soemur, het latere Simyra, de troepen aan land, waarna werd opgerukt in de richting van Kades.
Later moest Ramses II (1558-1491) haar na een bloedige slag prijs geven aan de Hethieten, waarbij hij dank zij zijn dapperheid slechts ternauwernood aan een militaire verplettering ontsnapte.

20) Breasted, Gesch. Aegyptens, pag. 181.

21) Voor de m.i. juiste datering heb ik de chronologie van Davidson gevolgd die in een serie uitgebreide studies de vele kalenderhervormingen in het oude Aegypte nauwkeurig heeft onderzocht.
De opmars begon dan op de Aegyptische 4e dag van de IXe maand, die in 1723 A.A.C aanving in de avond van de 26e April (Juliaanse tijdrek.) en overeenkwam met de 15e Nisan van de Hebreeuwse kalender in dat jaar. Zie: Davidson, Miracles of History, pag. 97 vlg.

22) A.Alt in Palest. Jahrbuch 1914, pag. 68.

23) Breasted, Gesch. Aegyptens, pag. 191. In zijn dissertatie over de beide volksverhalen van de Papyrus Harris, 500 verso 155-159, staat Blok hier zeer critisch tegenover maar geeft geen antwoord op de vraag of Joppe inderdaad genomen is. Zie ook: Wolf, Bewaffnung, pag. 80.

24) Kampman, Hethietische vestingbouwkunde, pag. 36. Ook uit de Bijbel is ons deze stad bekend. In 609 A.A.C. streed Josia daar tegen Pharao Necho en sneuvelde (2 Kon. 23:29,30). De strijd tussen Barok en Sisera werd geleverd "bij Taänach aan de wateren van Megiddo" (Richt.5:19). Salomo bouwde er zijn beroemd geworden stallen voor zijn ruiterij (1 Kon.9:15,19;10:26, 29). In 1928 verrichtte Guy, in opdracht van het Oriental Institute of Chicago, aldaar opgravingen en legde er de fundamenten bloot van een groot gebouw, voorzien van een cementen vloer met stenen boxen en kribben voor 450 paarden. (Zie ook: W.F. Albright, The Archaeology of Palestine, pag. 124/125).

25) Breasted, Gesch. Aegyptens, pag. 182.

26) Voor een meer gedetailleerde studie moge o.a. worden verwezen naar: R.O. Faulker, The battle of Megiddo in: Journal of Egyptian Archeology, 28, 1942, pag. 2-15; H.H. Nelson, The battle of Megiddo.

27. Gefken, Gesch. Vorderasiens u. Aeg. vom 16. bis 13. Jahrhundert, pag. 133.

28. Sethe, Urk. 18e Dyn., III, 637.

29. Breasted,Gesch. Aegyptens, pag. 182; Jaarbericht nr. 10 Ex Oriente Lux, pag. 255.

30. Breasted, Gesch. Aegyptens, pag. 183; R.S. Lamon, The Megiddo water system (Chicago 1935); Faulker in: Jaarbericht nr. 10 Ex Oriente Lux, pag. 255. Een belegerde vesting door uithongering tot de overgave te dwingen was een methode, die ons ook uit de Bijbel bekend is (2 Kon.6:25,25:3) en in het Oude Oosten dikwijls werd toegepast omdat men veelal niet over deugdelijke zware aanvalswapenen beschikte; Kampman, Hethietische Vestingbouwkunde, pag. 25; Ed. Meyer, Gesch. des alten Aegyptens, pag. 240.

31. Ed. Meyer, Gesch. des alten Aegyptens II, pag. 239. Zie ook noot 5.

32. ibidem, pag. 240; Breasted, Gesch. Aegyptens. pag. 183.

33. Breasted, 183.

34. Sethe, Urkunden, IV-1074.

AFBEELDINGEN

Afb. 1. Bestorming van de Syro-Hethietische vesting Dapur door Ramses II. (naar Lepsius).

Afb. 2. Medinet Habou. Het tellen van de afgesneden handen.

Afb. 3. Tahutmes III. Beeldhouwwerk uit de rijkstempel te Karnak.

JACQUES SCHULMAN N.V.

AMSTERDAM-C. - KEIZERSGRACHT 448

Telefoon: (020) 233380 - 247721

NEDERLANDSE- en BUITENLANDSE MILITAIRE PENNINGEN

RIDDERORDEN, ONDERSCHEIDINGSTEKENEN en LITERATUUR over deze onderwerpen.

Ook leveren wij miniaturen, knoopjes, strikjes, batons

THERMOPLASTICS
VLAARDINGEN/HOLLAND

HERALDISCHE WAPENSCHILDEN EN EMBLEMEN

met de hand geschilderd in natuurlijke kleuren en originele uitvoering, ook auto-stickers en emaille emblemen leverbaar

GD SIMONS

Alleenverkoop in Nederland bij :
THERMOPLASTICS - WAPENKUNDE
Mathenesserweg 67b - Postbus 194 - Rotterdam
Telefoon 010 - 154682

„DE DONDERBUS"

Sophiakade 5 b, Rotterdam 3016

GEOPEND VRIJDAG 19.00 - 21.00 uur

ZATERDAG 10.00-18.00 UUR

Inkoop - Verkoop - Ruil

Oude wapens — Antiek — Munten

MILITARIA

w.o. Bajonetten — Sabels — Degens — Zwaarden — Uniformen van soldaat tot generaal.

Helmen in 100 verschillende uitvoeringen.

Orden en Erentekenen — ned., duits, russ., frans enz.

Emblemen — Tinfiguren — Vreemdelingen Legioen — Para Commando — enz.

Camouflage uitrustingstukken — Ponjaards

DOCUMENTATIE

over Wapens van antiek tot modern — Uniformen — Munitie

Alle soorten Boeken en Tijdschriften van 2e W.-oorlog

Originele Documenten — Verzetsbladen — Strooibiljetten — Aanplakbiljetten — Foto's — Films en Projectoren

Gramofoonplaten

Zend- en ontvanginstallaties — Veldtelefoons — Mijndetectors — Afstandmeters — Kijkers

Privé: J. WINTERS

Goudserijweg 77, Rotterdam, telefoon 010-126297

WERFT U
OOK EEN
NIEUW LID ?

offset-drukkerij peters

ook voor uw drukwerk

oisterwijk n.b.
baerdijk 51
telefoon 04242-2879

STUDIE-AFDELING

militaire emblemen

Zo'n 15 à 20 jaar geleden publiceerde de LEGERKOERIER een serie artikelen, gewijd aan verschillende militaire emblemen. In het kader van onze studie-afdeling is het beslist interessant hiervan opnieuw kennis te nemen, al was het maar omdat het aantal emblemenverzamelaars in die jaren lang niet zo groot was als nu. De te publiceren artikelen zijn korte samenvattingen van de destijds in de legerkoerier verschenen reeks.

Iedereen kent het mouwonderscheidingsteken dat wordt gedragen door officieren en lager personeel, behorende tot de staf van de Inspekteur-Generaal van de Nederlandse Strijdkrachten, Z.K.H. Prins Bernhard.
Een hierop veel gelijkend mouwdistinktief is dat van de officieren (met inbegrip van de officieren Civiele Dienst) en overig personeel, dat ingedeeld was bij de Nederlandse militaire Missie bij de Allied Control Commission te Berlijn.
Het embleem werd in januari 1946 vastgesteld bij Ministeriele Beschikking en heeft een vorm zoals in de bijgaande tekening is aangegeven. De afmetingen zijn: breedte 49 mm, lengte van de rechte zijden 53 mm, lengte van de vertikale middellijn 61 mm. De ondergrond bestaat uit nègre bruine stof, waarvan een 3 mm brede rand aan alle zijden uitsteekt. Het embleem zelf is vervaardigd van oranje-gele zijde, waarover van de rechter boven- naar de linkeronderhoek een nassausblauwe strook loopt, die 27mm breed is. De Koninklijke Kroon bevindt zich in het kruispunt der diagonalen en is van gouddraad geborduurd.

scheepskanon

door luitenant-kolonel der Mariniers b.d. F.L.Diekerhoff.

Na de ontdekking van het buskruit in Europa in het begin van de 14e eeuw en de uitvinding van het kanon, vermoedelijk in 1383, verscheen dit nieuwe wapen alras aan boord van schepen en werden natuurlijk vooral de oorlogsschepen er mee bewapend.

De eerste scheepskanonnen lagen aan boord in een soort zware houten balk gebed, lichtere plaatste men reeds in het begin van de 15e eeuw in een soort vork. In de 16e eeuw kwamen de z.g. rolpaarden algemeen in gebruik, daar de vaste houten bedding natuurlijk door het recuul na het afvuren van het kanon grote moeilijkheden opleverde.

Hoewel op het eerste gezicht zo'n oud scheepskanon een eenvoudig geheel geweest schijnt te zijn, vooral als men vergelijkt met het hedendaagse geschut was - zoals o.a. blijkt uit de beschrijving die b.v. Cornelis van Yk in zijn boek 'DE NEDERLANDSCHE SCHEEPSBOUWKONST OPGESTELT' uit 1697, - een en ander toch nog een vrij gecompliceerd geheel.

V O O R D E C O N S T A P E L

Tot 40 Stucken Geschut.

Tot yder Stuk, Bloks voor 3 Talijs, 1 houten Hevel 2 Stelbouten, 2 Keggen, 1 Kardous-doos, 4 Proppen.

Nog tot yder 2 Stucken, 1 Wisser, 1 Aansetter, 1 Hout tot Lepels, item 3 Moskuilen.

Nog wierd geconditioneerd in voorraad te leveren:
2 Jijnbloks, 1 Stagblok, 2 Kardeel-bloks, 4 Marszeil-Schootbloks, 30 Gemeene Bloks tot Gytouwen, als anders.

En is dit Voorgeschreevene Werk aangenomen te leveren voor de Summa van:
f .....

Dog indien den Bouwmeester verzogt wierd om de Rampaarden ook selver te maken, gelijk meermalen gebeurt, soo dient hij alvoorens van het Canon swaarte en Fatsoen, alsook aangaande de Kogels dat het Schieten sal, onderrigt te wesen, want na 's Kogels diameter, deze Blixembussen, lang of kort, dik of dun, van Spijs, gegoten werden. En daarom heb ik by no. 9 een Liniaal of Talstok willen voegen, op welke de dikte van de yzere Kogels, die wel meest in gebruik sijn, staat uitgedrukt. Daar beneevens moet men gedenken dat de Kogels noit in Kanonstuk mogen sluiten; maar dat or veiligst, en verst geworpen te werden, altijd Lugt, of Speelens moe-

ten hebben, en daarom de Stucken altijd wyder als Bals swaarte, en na desen Regel geboord zijn. Men trekt op 's Monds Wijdte de cirkel a-b-c-d mitsgaders den Diameeter a-c, men beschryvd wyders uit punct a door 't Centrum e, den Booge, b,c,d, dan met de Passer genomen de Wijdte b,d, en met dezelve opening, uit het Punct a, getrocken het Kruis-schrapje f, de Wijdte tusschen c, f, gedeeld in drie gelyke Deelen, en een deel daarvan met de Passer gebracht uit het Punct e, tot in g, en aldaar zal 't midden-Punct des Kogels wesen, die tot zodaanig Stuck behooren zal; gelijck by Figura Numero 10 te zien is. Op dese wyse werddese Donder-Klooten Wind gegeven, te weeten, van een tot 10 Ponden Ysers toe; maarswaarder werdende zy souden te veel van haar Gewigt verliesen. En daarom werd een stuck dat 12 Ponden schieten sal, op een Bal van 15; en dat van 18 Ponden werpen moet, op een van 21, en soo t'elkens 3 Ponden wyder geboord.

De Wijdte nu der Trompen wetende, men weet ook de Proportie van de Spijs die om haar is; want alle Engelsche en Zweedsche Ysere Stucken, die haar behoorlijcke Spijs hebben, zullen, behalven de Lysten, en Banden, die voornaamelijk maar tot cieraad dienen, agter op den Broek elv, en voor op den Tromp seven monds Diameters, inde Rondte dik wesen. Sulks dat deze Vuurdraaken agter op haar staarten, een en een vierde-deel, en voor op den Tromp ontrent drie vierde-deelen, des Monds, Spijs aan allen zyden van het Boor hebben, en agter drie en een halv; voor ruim twee en een vierde-deel,van de Mond in 't Kruid dik zijn. Haare Langte van 't Laatgat tot den Tromp, zal rude modo met 6 Broeks Diameters overeen-komen.

Siet by A een Voorbeeld van een Stuck, schietende 12 Pond Yzer.
Dog met Metale Geschut, om dat van tayer Stoffe is, werd noit zo Spijsrijk als het Ysere gegooten.
Sij zijn meest om den Broek 9, om de Ooren 7, en om den Tromp 5 Monden inde Rondte dik.
Haar Langte is niet wel te bepalen, dewijl sommige meinen dat een langer, andere een korter stuk sijn Bal wijdst werpen sal. Dog 't is seeker dat al te lange Stucken, weegens de van vooren indringende Lugt, die tot Plaats vulling van 't verbrande Kruid komen moet, en 's Kogels loop geweldig stremmen doet, niet altijd de voordeeligste sijn.En aan de andere kant bevint men dat Stucken die heel kort sijn, nog veel onverbrand, en by gevolg onnut kruid ten Monde uitbraken. Maar de Reden waarom een Mortier, dat nogtans soo kort is, egter een gewigtrijke Bombe seer verre werpen kan, is, mijns Oordeels, om datse gemeenlijk volgens een Hoek van 45 Graden voor opgesteld sijnde, de Granaat sodanig in de Hoogte opwerken, dat wanneer de voortdrijvende Poeders-kragt haar begin begeven sy in het daalen, door haar eygen gewigt wederom gelijk als nieuwe Snelheid aanneemd, en bygevolg in den Boeg die zy beschrijvd, nog een groote Langte toedraagd, 't geen, in Poin-blank gesteld sijnde, sij niet doen soude. Maar ik soude door dese bespiegeling 't Wit, dat ik voorgenomen had te beschieten, wel verliesen, Sy sullen evenwel, meen ik op haar best meest 7 Broeks Diameters lang wesen.

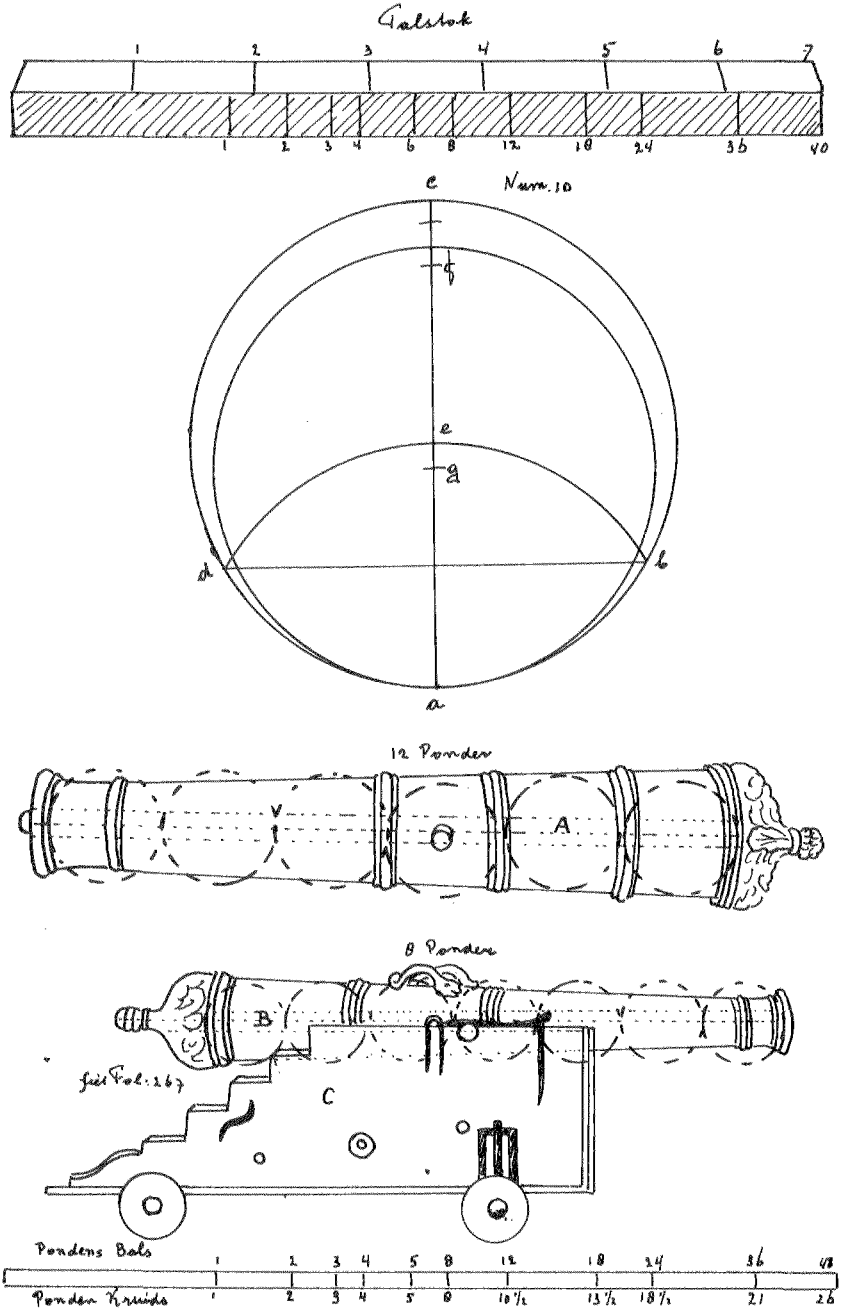

GEGEVENS BETREFFENDE EEN SCHEEPSKANON.

Ziet hier dan weder by B een (dog 't is my leed dat het schryven moet) Verniel-al, dat een Donder-kloot van 12 Ponden spuwd.
Dog of iemand, met de voorgaande algemeene beschryvinge, sig niet genoeg voldaan vond, hy besie daar op de volgende aanteekeninge, die by my zelvs, over eenige Jaaren met een Voetmaat van 12 Duimen gedaan is.

	18 pond weegt gemeenlijk	3900 Ponden	Hoe lang
	lang van den Tromp, tot den Ax	6 Voeten	het is.
	Van den Ax tot het Laadgat	4 Voeten	
	Van 't Laadgat tot de Staart	1½ Voeten	
	12 Pond weegt	3300 Ponden	
Een Mataal	Lang in 't geheel	10½ Voeten	
Kanon	8 Pond weegt	2000 Ponden	
schietende	Lang	10 Voeten	
	6 Pond weegt	1730 Ponden	
	Lang	8 Voeten	
	4 Pond weegt	640 Ponden	
	Lang	6 Voeten	
	12 Pond weegt circum circa	3100 Ponden	
	Lang van den Tromp tot den Ax	4 Voet 9 duim	
	Van den Ax tot den Druiv	4 Voet 3 duim	
	Dik op den Broek	1 Voet 6 duim	
	Op den Ax	1 Voet 2 duim	
	Op den Tromp	1 Voet	
	den Ax dik	6 duim	
	6 Pond weegt	2000 Ponden	
	Lang van den Tromp tot den Ax	4 Voet 4 duim	
	Van derAx tot den Druiv	3 Voet 8 duim	
Een Yzer	Dik op den Broek	1 Voet 2 duim	
Stuk schie-	Op den Ax	1 Voet	
tende	Op den Tromp	9 duim	
	Den Ax dik	4 duim	
	3 Pond weegt	1100 Ponden	
	Lang van den Tromp tot den Ax	3 Voet 5 duim	
	Van den Ax tot de Druiv	3 Voet 1 duim	
	Dik op den Broek	1 Voet	
	Op den Ax	10 duim	
	Op den Tromp	8 duim	
	Den Ax dik	3½ duim	

Ziet hier by Reekeninge hoeveel nieuw Yzer Kanon gewoogen, en gekost heeft.

3280
3250
3350

Wat Gewigt het heeft.	Agt yzere.Gotelingen van 12 Pond bals woogen als volgd:	3340 3370 3400 3050 3140	Ponden
		ƒ 26180	
	Twaalv dito van 8 Pond Bals, woogen	2410 2400 2300 2250 2270 2250 2260 2290 2370 2330 2300 2350	Ponden
	't Samen	ƒ 53960	Ponden

Tot 8 en een halve Gulde 't honderd Pond.

		Guld.	Stuiv.
	Komt	ƒ 4586	12
Ging af voor prompte betaling		45	17
en hoeveel het kost.	Summa	ƒ 4540	15

DE OVERGANG VAN OFFICIEREN DER GENIE VAN STAATSE IN BATAAFSE DIENST, DOOR KAP. DER JAGERS b.d H.RINGOIR

In het begin van het jaar 1795 doorleefde het Nederlandse leger één van de hachelijkste episoden uit zijn veelbewogen geschiedenis.
Na tientallen jaren van verwaarlozing werd het op 1 februari 1793 geroepen om ons land te verdedigen tegen de Franse troepen, die door het bewind van Robespierre gezonden werden om de bloeddorstige tiran (Prins Willem V) te verdrijven.
Hoewel ver beneden de organieke sterkte, slecht uitgerust en bewapend en gecommandeerd door officieren, die deels veel te oud waren voor een

commando, was tot december 1794 weerstand geboden, zij het ten koste van enorme verliezen en onder voortdurend terugtrekken.

Op kerstdag 1794 bevroren plotseling de grote rivieren, waarlangs toen de verdedigingslinie liep en was verdere militaire tegenstand hopeloos.
Prins Willem V verliet op 18 januari 1795 het land en de sympatisanten van de Franse revolutie, riepen de Bataafse Republiek uit.
In ieder geval had de weerstand van het leger het resultaat, dat doordat Robespierre in juli 1794 het slachtoffer van zijn eigen terreur geworden was, in ons land de revolutie zonder bloedvergieten verliep.
Inmiddels kwamen de Nederlandse soldaten in grote gewetensnood .
Moesten zij uitwijken naar Osnabruck, waar Prins Willem George Frederik troepen verzamelde om de strijd tegen de Fransen voort te zetten?
Moesten zij de dienst verlaten en betere tijden afwachten?
Of moesten zij de Fransen als bevrijders begroeten, die het land verlost hadden van een regentenkliek, die door verwaarlozing van het leger hen in deze ellende had gebracht?

Het is moeilijk om thans een oordeel te vellen over de beweegredenen, die onze voorouders toen gedreven hebben. Misschien zijn er velen in dienst gebleven omdat dit land ondanks alles toch het hunne was.
Bij het herstel van de onafhankelijkheid in 1813 is niemand aangerekend wat hij in 1795 gekozen had. Waardoor ons land gespaard is gebleven voor reactie zoals die in Italiaanse staatjes gewoed heeft, of voor veten, die Frankrijk een eeuwlang verscheurd hebben.

Inmiddels blijft het van belang om de omvang van uitwijken, dienstverlating en overgang in Bataafse dienst met grotere nauwkeurigheid te weten.
Aan de hand van Officiersboekjes uit de laatste jaren van de Republiek der Verenigde Nederlanden en uit de eerste jaren van de Bataafse Republiek, een appèllijst van het "Rassemblement" te Osnabruck en een lijst van alle aanstellingen in generaals-rangen, is het mogelijk dit althans voor de officieren te verwerkelijken.
Voor het huidige wapen der genie betreft dit onderzoek ongeveer 150 officieren. Het wapen der artillerie zal iets groter zijn, terwijl de cavalerie en infanterie een omvang zullen hebben, die tussen het tien- en twintigvoudige ligt.
Mij onthoudend van iedere goed of afkeuring van wat de betrokken officieren toen meenden dat hun plicht was, moge ik toch opmerken, dat uit deze tabellen wel blijkt dat de banden tussen het Staatse leger, het Bataafse leger en de Koninklijke Landmacht veel sterker zijn dan dikwijls (gemakshalve?) werd aangenomen.

Namen:	Rangen in Staatse Leger:	Rangen in Bataafse Leger:
Aardenburg, S.C.	ord.ing	--
Anguerand, Francois Louis d'	2 lt-2min	1 lt-1 min
" , Nicolaas Francois d'	kaplt-2min	ltkol min
Barre, Jean Daniël	1 lt-1 min	2 kap- 2 min
Benthien, George	--	2 lt-pont
Bercken, J.L.	1 lt.ing(kap)	--
Berg, F.J.A.	kap.ing.(17 aug. 1794	gesneuveld)
Blanken, --	--	(2 lt-Rass)
Blasiere, J.D.	2 lt.ing	--
Bock, A.J. de	maj.dir (ltkol)	--
" , A.J. de	2 lt.ing	(2lt-Rass)
Boecop, H.J.M. van	maj.dir	--
Bouwens, Jan Jacob	2 lt.ing	1 lt.ing
Brill, J.C.	2 lt.ing	--
Caquelin, Bartholomeus	--	lt.kmr-min
Cocq van Neerijnen, D. de	kap.ing (maj)	--
Cost, Joahannes	1 lt.ing	kap.ing
Croiset, Arnoldus	kap.ing (maj)	ltkol.ing 1)
Dalhoff, D.G.B.	maj.dir (ltkol)	--
Dijk, Lodewijk Carel van	2 lt.ing	1 lt.ing
Eckringa, --	2 lt.ing	--
" , S.G.	kap.ing	--
Eichholtz, A.	1 lt-3 min	--
Engelhardt, C.	1 lt.ing	--
Esau, J.B.	2 lt-1 min	--
Evers, Everhardus	--	2 lt.ing 2)
Franck, A.H.	kap.ing	--
Freytag, Johan Jacob de	maj.dir (ltkol)	kol.ing 3)
Frieswijk, W.H.	2 lt.ing	--
Geyler, J.J.	2 lt.ing(1 lt)	--
Gockinga, Cornelis	kap.ing	ltkol.ing.
Graaff, C.J. van de	ltkol.dir(genmaj)	--
" , S.W. van de	kap.ing	--
Grenier, F.L.	2 lt.ing	--
Groot, Christiaan de	--	1 lt. ing
Guichenon de Chastillon, F.T.	kap.ing	(Kap-Rass)
Hamer, Johan Hendrik de	kaplt-4min	kap-1 min
Hania, Egbert	kap.ing	ltkol.ing
Harinxma thoe Heegh, D.H. van	maj.dir (kol)	--
Haselhoff Roelofsema, Berend	--	2 lt.ing
Heiden, F.M. Graaf van	2 lt.ing	--
Hennequin, Pieter	1 lt.ing	kap. ing 4)
Herff, Christiaan van	--	1 lt.ing

Hesselink, Jacob Arnold	2 lt. ing	1 lt.ing
Heutz, G. (van)	2 lt.ing	--
Heuvel, Anthony van den	kap.ing	lt.kol.ing
Hingstman, Johan Nicolaas	--	1 lt-pont
" , Pieter Nicolaas	--	1 lt.ing
Hixenius, N.	kol.dir.(genmaj)	--
Holt, Jan ten	--	1 lt.ing
Holthuis, W	1 lt.ing(kap)	--
Hooff, Cornelis Christiaan van	--	1 lt.ing
" , Hermanus van	maj.dir	dir.gen.ing
" , Willem van	maj.dir	--
Hottinger, J.H.	kap.ing	(kap-Rass)
Hougardy, M.	ltkol-3 min	--
" , T.	kolcdt-2 min	--
Hulet, Jean Joseph	--	1 lt-2 min
Huyzers, Bastiaan	--	2 lt.ing
Ingen, Willem Lodewijk van	--	2 lt.ing
Jung, Willem Hendrik L.P.	2 lt.-3 min	2 kap-1 min
Kesteren, Jacobus Arnoldus van	1 lt.ing	kap.ing
Kiers, A.W.	ltkol.dir	--
Knollaert, A.J.	kap.ing	--
Krayenhoff, Cornelis Rudolphus Th.	--	ltkol.ing 5)
Kymmel. J.A.R.	2 lt.ing	(2 lt-Rass)
Lambert, Guillaume	--	2lt-2 min
Lefèvre, Francois	--	adj-min
" , de Montigny,Gilles Johannes	1 lt.ing	kap.ing
" , " ,Johan Nicolaas	1 lt.ing (kap)	ltkol-ing
" , " ,Pieter Scipio A.	--	2 lt.ing
Lemker, D.E.	maj.dir.	--
Lobry, Willem	--	2 lt.ing
Lotichius, H.J.	2 lt.ing	--
Luther, J.H.	1 lt-4 min	--
Man, M.J. de	1 lt.ing (kap)	--
Mansveld, Jan Izaak van	--	kap.ing
Meer, J.L. van der	1 lt.ing (gesneuveld in 1794)	
Mesmer, F.A.	2 lt.ing	--
Muller, Diederik Christiaan	--	1 lt-2 min
Nagel, Jan	--	1 lt.ing
Offerhaus, Willem	--	1 lt.ing
Omeling, W.C.	2 lt.ing	--
Oudheusden, Willem van	--	2 lt.ing
Paternostre du Montlion,A.M.G.J.	--	kap.ing
Petit, A.W. de	kap.ing	(kap-Rass)
Pierlinck, J.	2 lt-4 min	--
Piron, E.D.	2 lt-2 min	--
Plaat, Engelbert George van der	kap.ing	ltkol.ing 6)

Pon, Adriaan Alexander du	1 lt.ing	kap.ing
Preyser, J.F.	2 lt.ing	(2 lt-Rass)
Quay. L.E.A. de	kap.ing (maj)	--
Reichenbach, Johan Hendrik	--	1 lt.ing
Rochette, David Leonard de la	--	2 lt.ing
Rose, B.C.	2 lt.ing	--
Roy van Wichen, Bernardus Willem de	maj.dir	kol.ing 7)
" , Francois Everhard de	2 lt.ing	1 lt.ing
Ruhle von Lilienstern,Jacob Carel W.	2 lt.ing	kap.ing
Rummerink, R.	maj.dir(ltkol)	--
Schallern,Bartholomeus Hendrik van	1 lt.ing(kap)	kap.ing
Scherlenski, E.J.	kap.ing (ltkol)	--
Scholten, Jan	--	1 lt.ing
Schouster,J.F.	lt.kol.dir kap-pont	(1 juli 1793 gecasseerd)
Schuller, B.J.R.	2 lt.ing	--
" , C.	kap.ing	(kap-Rass)
" , J.H.	2 lt.ing	(2 lt-Rass)
Siderius, Gabinus Gerardus	1 lt.ing	kap.ing
" , Johan George	1 lt.ing (kap)	ltkol.ing 8)
Sluyterman, E.	kap.ing	(kap-Rass)
Smedeken, G.F.	1 lt.ing (kap)	--
Smeetz, A.L.	maj-4 min	--
Snoek, M.A.	1 lt.ing	--
Snouckaert van Schauburg,G.T.A.	2 lt.ing	-- 9)
Somers, N.J.	2 lt- 4 min	--
Sorgen, C. van	1 lt.ing	(1 lt-Rass)
Speelevelt, Thomas	--	2 lt.ing 10)
Spengler, G.	kap.ing. (maj)	--
" , J.Cox	1 lt.ing	(1 lt-Rass)
Stuten, Jacob Zacharias	1 lt. ing	kap.ing
" , Zacharias	ltkol.dir	kol.ing
Sijmons, Aemilius Matthias	--	2 lt- 1 min
Tiddens, H.	1 lt.ing	--
Tieboël, N.C.	kol.dir	--
Tierens, S.	kap.ing (gesneuveld in oktober 1794)	
Tiessenhausen, --	kaplt-pont	--
Valter, Willem	--	2 lt.ing
Vaynes van Brakel, Willem de	2 lt.ing	kap.ing
Veye, F.S. de	genmaj-ing & min	--
" , J.A.E. de	1 lt.ing (kap)	(kap-Rass)
" , L.F.M. de	kap.ing (maj)	--
" , S.L. de	2 lt. 3 min	--
Voet, Jan Hendrik	2 lt.ing	(2 lt-Rass)
Volbergen Kiers, E.W. van	2 lt.ing	--

Vos van Sinderen, Hendrik	2 lt.ing	kap.ing
Wagner, J.F.	kaplt- 1 min	--
" , J.G.	1 lt-2 min	--
Waslander, H.	kol.dir	--
Weber, Johannes	2 lt.ing	1 lt.ing
Westenberg, Gerhard	--	1 lt.ing
Westenhout, J. van	1 lt.ing (kap)	--
Wiedeman, Karsten, J.	2 lt.ing	--
Wildeman, J.E.	2 lt.ing	--
Wullen, Rudolph Willem van	1 lt.ing	kap.ing
Wijck, Herman Jan (baron) van der	--	kap.ing 11)

1) werd 8 december 1806 generaal-majoor, 24 november 1816 luitenant generaal en overleed in 1838.

2) werd 10 maart 1808 kapitein der artillerie en 29 juli 1831 generaal majoor der genie.

3) werd 3 juni 1803 generaal-majoor en 8 december 1806 gepensioneerd.

4) werd 20 oktober 1825 generaal-majoor der genie en overleed in 1826.

5) werd 2 december 1807 generaal-majoor, 12 maart 1814 luitenant-generaal en overleed in 1840.

6) werd 24 november 1816 generaal-majoor der genie.

7) werd 18 februari 1802 generaal.majoor der genie en 3 juni 1803 gepensioneerd.

8) werd 24 november 1816 generaal-majoor der genie.

9) werd 20 december 1816 generaal-majoor der genie.

10) werd in 1807 kapitein der artillerie(beide wapens waren toen verenigd in het Koninklijk Korps der Artillerie en Genie).

11) werd 21 april 1815 generaal-majoor der genie.

TOELICHTING OP DE TABELLEN.

In het Staatse leger begon zich de vereniging van ingenieurs, mineurs en pontonniers tot het wapen der genie reeds af te tekenen, doordat sedert 1776 de commandant van het Korps Ingenieurs tevens commandant van het Regiment Mineurs was en sedert 1780 een hoofdofficier van het Korps Ingenieurs tevens commandant van de Compagnie Pontonniers..
In het Staatse leger hadden de korpsen de volgende officieren:

KORPS INGENIEURS.

1 generaal-majoor commandant van het korps (genmaj-ing)
3 kolonels-directeur(kol-dir)
4 luitenant-kolonels-directeur (ltkol.dir)
10 majoors-directeur (maj.dir)
21 kapiteins-ingenieur (kap.ing.)
24 eerste luitenants-ingenieur (1 lt.ing)
30 tweede luitenants-ingenieur (2 lt.ing)
1 ordinaris-ingenieur(ord.ing) met rang van vaandrig.

REGIMENT MINEURS

1 generaal-majoor commandant van het regiment (genmaj-min)
1 kolonel-commandant (kolcdt-min)
1 luitenant-kolonel (ltkol-min)
1 majoor (maj-min)
3 kapitein-luitenants (kaplt-1 min) bij 1e, 3e en 4e compagnie)
4 eerste luitenants (1 lt-2 min)
7 tweede luitenants (2 lt- 3 min)

COMPAGNIE PONTONNIERS.

1 kapitein (kap-pont)
1 kapitein-luitenant (kaplt-pont)

In het Bataafse leger werd dit:

KORPS INGENIEURS.

1 directeur-generaal-ingenieur (dir.gen.ing)
3 kolonels-ingenieur (kol-ing)
8 luitenant-kolonels-ingenieur (Ltkol.ing)
15 kapiteins-ingenieur (kap.ing)
15 eerste luitenants-ingenieur (1 lt.ing)
10 tweede luitenants-ingenieur (2 lt.ing)

REGIMENT MINEURS.

1 luitenant-kolonel (lt.kol-min)
1 adjudant (adj-min.)
1 kwartiermeester (kwmr-min)
1 kapitein (kap- 1min bij de 1e compagnie.
2 2e kapiteins (2 kap- 2 min) bij de 1e en 2e compagnie.
3 eerste luitenants (1 lt- 2min)
1 tweede luitenant (2 lt-,1 min)

COMPAGNIE PONTONNIERS.

1 eerste luitenant (1 lt-pont)
1 tweede luitenant (2 lt-pont)

In het Staatse leger hadden veel officieren een hogere titulaire rang deze staat tussen haakjes achter hun rang aangegeven.

Achter de namen van de officieren die in 1795 naar Osnabruck uitweken staat tussen haakjes de rang waarin zij bij het Rassemblement (troepenverzameling) aldaar gediend hebben.

Artikel: van Zuylen van Nyevelt

-

havenbouw

door luitenant-kolonel der Mariniers b.d. F.L.Diekerhoff.

Het eiland Texel is thans nog steeds alom bekend o.a.om zijn natuurschoon, vogelreservaten, schapenmarkt, stranden en kampeerterreinen. Als toeristenoord is het daarom zeer in trek. Tevens is op dit eiland het amphibisch opleidingskamp van de mariniers.
Maar ook vroeger had het eiland een algemene bekendheid en wel voornamelijk omdat het de aanloop plaats was voor de Amsterdamse oorlogs- en koopvaardijschepen en schepen met bestemming Amsterdam. De rede van Texel heeft dan ook duizenden zeilschepen gezien. Vele malen verzamelden zich hier ook de oorlogsvloten en vlootvoogden - o.a.Michiel Adriaansz. de Ruyter - woonden tijdelijk op het eiland.
Hoe belangrijk men het eiland toen vond blijkt wel uit het feit, dat men diverse malen plannen maakte voor de aanleg van een oorlogs- en koopvaardijhaven op het eiland zelf. Nicolaas Witsen geeft in zijn boek "Scheeps Bouw en Bestier" uit 1671, een van die plannen weer. Dit plan luidde als volgt:

T E X E L.

Haven-Bouw.

Het gebeurt zomtijts, dat binnens duins, en in de Haven van ons Land het Texel, schepen, hoe hecht zy zijn, te gronde gaen, by groote storm. Om zulks te beletten, een besloten Have niet ondienstigh gebouwt zoude zijn, die, naer het gevoelen des Piloots, Marten Swaen, het alderbeste gemaekt konde werden, by het nieuwe Schilt: om dat daer een vlakte bevonden wort, over de zes-en-tzestig morgen begrijpende, tusschen de thien en vijfthien voeten, overal diep, bequaem om ontrent de duizent schepen in te leggen: ten anderen om de weinige stroomen die daer gaen, want de stroomen die tusschen Texel en de Helder inloopen worden vernietigt, door de stroomen die tusschen Texel en Everlandt in loopen, zoo dat de stroomen daer zwacker zijn, als op eenige plaets daer omtrent: alsmede om de harde en vaste gront, die 't gezeide vlack heeft: ook staet aen te merken, dat deze vlakten aan een hoger wal is uit den Noortwesten, en uit het Zuid-Zuid-westen: met drooge zanden verzien benoorden en beoosten: in 't Noord-oosten met vlacke gronden daer weinig stroom gaet: deze vlackte dan moesten rondt om afgepaelt zijn, om de stroomen noch zwacker te maken, en om de ysgangente wederstaen. Als hier een bequaeme haven was gemaekt, zouden de

schepen 't allen tijden in en uit konnen loopen, en zich tegen -t harde weer verzorgen, 't welk duidelijcker aldus wert vertoont.

Laet by voorbeelt H de haven zijn, voor 't nieuwe Schilt, deze haven dan, diende rontom wel vast met palen verzorgt, en daer de meeste stroomen op aenkomen, het meeste verzien te zijn: by A op de nevenstaende plaet zal 't genoegh zijn een regel palen te zetten: by B twee regels, om dat daer meerder stroom tegen staet, en om de zelve reden soude men by C drie regel, en by D vier regels palen moeten zetten, met wier en andere aerd-stoffe wel voorzien: voor de gaten zouw men Crap-hoofden maken, om de stroom en ysgangh te beletten, die daer anders in soude loopen, van buiten zoude men de zelve met vier regels palen en wier voorzien, en van binnen met een regel palen, en over al met palen verzorgen, daer het nodig zal zijn bevonden , gelijk aen 't af-beeldzel, hier nevens is te zien. Men behoort 12 palen in een roede langte op een regel te zetten, en de zelve boven met gordings te sluiten, omze vast te maken, deze gordings, of sluitbalken behooren twee roeden, langh te zijn. Binnen in de haven, zal men insgelijks palen slaen, drie in een roede langte, om de schepen vast aen te maken.

Tot dit werck zoude men omtrent van nooden hebben 30 duizent palen, en sluit-balken. Staet aen te merken dat men ter plaetze daer 't meest op aen komt, als oock daer de sterckste palen van noden zullen zijn, eycke palen nemen zal; en voorders zal men alle mogelijcke middelen aenwenden, om wel verzekert te zijn; dat alles sterck, en bestendigh zy.

Volgt hier, tot meer verlichtingh van het werk, driederhande gestel van paelwerck, gelijck in de plaet ooghblijkelijck is te zien: in de eerste figuer is AB een dichte regel palen, langh 22 voet, CD zijn langh 32 voeten, van welcke om de tweede een moet staen, en EF 36 voeten langh, staende om de derde of vierde een, om de wier tusschen te zetten indien men 't zonder wier niet sterk genoeg en oordeelt, hoe wel het anders zeer sterk en vast is.

In de tweede figuer, zijn AC en BD, twee regels palen, en van de pael EF, moet men er om de drie palen een zetten, deze palen zullen langh zijn, yder 36 voeten, tusschen AC en BD, zal men onder aerd en daer boven op wier werpen; en aldus zal men met de tijt vastigheit van wier bekomen, zonder welck dit model niet bestaen kan.
In de derde figuer, is GH een dichte regel palen, langh 36 voeten, desgelijks ook EF, hier tusschen werdt onder 't water aerde in gedaen, en daer boven op wier, om de palen meer stant te geven: AB zijn eecken palen, langh 40 voeten, waer van om de drie een staen, Ik zijn schoren of stutten langh 25 voet, oock om de drie een, zoo maecken deze drie te weten AB, IK en IK 't zamen een dichte regel: CD is een dichte regel palen, lang 36 voet, wiens ent C, twee voet boven 't water is. En dit laetste paelwerck is het vaste en dienstighst tegen harde stroomen en ysgangen.

Behalve dees opgehaelde vondt van Texel haven bouw, willen andere, dat men niet wijt van het Schilt, na buiten toe, een haven zeer bequaem zoude konnen maken, mits men de Pierre-velden, welke daer leggen, en ieder zes uuren droogh loopen, groot zijnde zes hondert morgen, wederzijdts tot aen de groote Kil, bedijckte. En in dien Dijk een goet aental schotdeuren ofte sluizen leide, die met waszent water moesten geopent, en met vallent water geslooten zijn, als wanneer de deuren in de Dijk die tegen de Kil aenqueamen, geopent moesten werden, zo, dat al het water, 't geen met de vloet op de velden was gezet, deur de Kil in Zee zoude moeten loopen , 't welck een gestadige scheuringh zoude houden, welck de Kil niet alleen diep, maer hoe langer hoe dieper, en wijder zoude maken. De diepte in de Kil heeft reets bequaemheidt om vrij diep gaende schepen te zetten, zijn breete is als in de Kaert hier nevens werdt vertoont, volgens de maet die by Iacob Bos, Vernufteling en Landmeeter, daer van genomen is. De weinige droogten die daer in zijn, zeer licht wech zijn te nemen. De dijk kost binnewaerts van aerde, en buiten van wier gemaekt worden. Het en zoude niet nodig zijn, dat dees dijk boven zwaer wiert gemaeckt,alzoo het vaste landt wederzijts legt, en daer weinig aenloop van water te verwachten is. Voor droogte tegen den dijk aen, is 't niet noodig dat men zorgt, om dat de zee in het gat vallende, dezelve dijk zoude strijcken, daer by langs schieten, en weinigh aenstoot doen leiden. Met kleine kosten zoude zy konnen werden onderhouden. Gelijk alles uit de kaerte blijkt.

In 't Nieuwe-diep insgelijx, en misschien met veel minder kosten een besloten, een veilige haven te maken zoude zijn; met het wech-nemen van den drumpel , en anderzins.

De Oever die de natuer gelegt heeft tegen 't Pierevelt voor het Schilt, zoude strecken tot bewaring van den dijk, en wering van den grooten aenloop des waters. By E zoude een Sluis konnen werden geleght, daer door by winterdag, het klein vaertuig na de Kaeghaven varen konde, De Dijk B na aen de duinen, behoefde van weinig sterkte te zijn, alzoo het daer vry ondiep is, en op 't Piere-veldt zelden veel water staet, De Dijck CD, zoude wel tot aen het schilt konnen werden gelegt, maer, om dat het Piere-velt tusschen letter S en E zeer diep is, zoude dat een geduurige kom vol waeter maecken, 't geen onnodig. Deze haven diende met een bequame sterckte te zijn voorzien, voor een vyantlijke aenloop, gelijk men tegen 't Mars-diep aen, zeer dienstig insgelijx een sterckte zoude konnen zetten, die het geheele gat bewaerde.

By de Galge-duinen, zeecker leege plaets en openinge is, welcke aangevult diende te werden, 't zy dorr aenstuiving of anderzins.

Wat vorders Havens in 't algemeen betreft, men maektze of vintze; de zulke zijn de beste, waer in de schepen veilig zijn van vyant weer en wint: wiens toegang niet te eng, of te gevaerlijck, door droogten en klippen,

kunnen wederstaen, daer men met vele winden kan in en uit komen, en daer vaste Ankergront zy. In 't verkiezen der zelven, staet dan te letten, van waer de gevaerlijxste winden wayen, en of de scheepen onder hoog gebergte ofte hoofden tegen de zelve windten konnen schuilen: als mede slaetmen acht op de drift van 't ty en stroom, en ziet of de schepen driftig zijnde geraeckt, door 't spillen van Ancker of anderzins, tegen gevaerlijcke rotzen ofte drooghten zoude konnen afvallen, en schade lijden. Klygrondt is de keurigste, men let mede, of de slag van 't water dat in de gaten valt, uit een openbaren zee hinderlijck kan zijn; mede, of men bequamelijck landen kan. Ofte oock, dat platte stranden, en een opdiepen wal verhinderen kleine vaertuigen tegen 't droogh te meeren, en of men droogs voets op d'aerde kan springen, en waren uitschepen: oock of men zich des noots, kan verweren teghens lant+vyant, en of men schielijck overvallen kan werden. Plat landt, of zoo, dat men van zich kan zien, kiest voor heuvels of bergen.

Rivier-havens behooren ruim te zijn, zoo, dat de scheepen bequaem keren en wenden konnen. In alle enge Vlieten leggen geen scheepen veil; tegen uiterlijk gewelt van uit het landt. Havens gemaeckt met voor gedachten zinne, sluit men, des mogelijk, met kettings, 't zy dat die geheel overgaen, of datze wederzijts aen een eenig paelijwerck, of dam, te midden in de mont, vast gemaeckt zijn: 't geen de ketingen korter, en by gevolgh steviger doet zijn, welke Dam oock dienen kan om de slag van 't vallende water te breken. Men stelt mede wel een Krijgs-tooren, aerde of steene sterkte wederzijts. Men slaet houte Hoofden te midden in de grondt, en ringen of palen aen de wal, om de schepen aen te vertuien, ende vast te maeken. Bestelt alomme Schilt-wacht-huisjens, en daer mannen in, om de schepen gae te slaen, brant en ongemak te weeren. Op ieder aenkomst te lande, zet een krijgs-maetig aerd- of steene Bolwerck, na de kunst, tot beschermingh voor de wal. Hoofden dienen om de schepe te vervangen, en te sluiten: om de havens mont-veilig te doen zijn, zy konnen onderscheidelijk werden gebouwt, zoo van gestalte als stoffe, na den eisch des gewests, 't zy van ingeslagen palen alleen, en die of recht neer, 't zy enkel of dubbel, ofte overdwars, met bouts aen een geklöncken, en met dwars balken geslote met klei, wier, zant, schelpen en rijs+boszen gevult, of ongevult: en oulinx oock te wederstaen. Wier wederstaet best het watersperzing, en takken de slach van 't water. Men vint deze Hoofden gebo en, recht of kring-stuckig, alles na gelegenheit van de plaetzen daerze zijn gebouwt; men maektze mede van enkel steen, klei, mortel en puin; 't zy voor met een borst-weering opgehaelt of niet; geheel van steen, eener aerd, of slechts met een soom van vooren, en althans met een drumpel onder aen de voet, tegen 't waeter aen, nevens zware sluit en deck+steenen boven op. 't Gantsche werck oock wel van geslagen bogen, of uit loutere steen is gemaeckt, waer van het laetst het sterckste, om dat het gewelt van ter zijde en niet van om hoog komt, Van outs wist men 't zaem te klenzen van zeker

hars, zulpher en aluin, een pap, 't geen de steen onder water zoo t'zamen hielt, dat de stucken onafscheidelijck van elkander scheenen te zijn, 't welk hun tot havenbouw voor kalck streckte. In 't damleggen, en grondtslaen, van Hoofden, werden onder palen ingeslagen, zoo de gront weeck is, van Mast, of Elzen-hout, indien 't werk niet zwaer is; dees verduuren 't water en de aerde best. Men bekringt met hout werk het geen dat uit het water op te halen staet. Maer zo de gront vast is, laet men steenklompen zinken of zant en vaste aerde in zacken genaeit, en gebriezelde puin en back-steen in korven; oock kan men natte klei daer toe gebruicken, doch dan dient de plaets afgestoocken, en bezet, op dat de klei niet weg en vliete. Deze Hoofden dan of Moeljes worden recht of schuins opgehaelt; de laetste breken den aanval van 't water meest, voornaem als zy gedeckt zijn, zoo verre als het water op loopt, met tacke en rijs-bossen, dewelcke in een gegort, en vast met pennen in de gront gestoocken moeten zijn. Water door los hout speelende, verliest al zijne kracht, en tegen schuins opgaende hoogten klimmende geef allenghskens iets over zijne bewegingh, ofte verliest allenghskens zijn gewelt, zonder dat schade ofte inbreeck kan doen, waer en regen. water slaende tegen een loot lijnig schutzel, besteet al zijn geweld tegelijck, en tegen ene plaets, waarom zulcke dijcken, dammen of hoofden dickmael werden verbroken en van een geruckt.

d'Inkomst van Havens, waer het water sterck vloeit, of daer men een uit Zee komende wint vreest, zy dienstigh voorzien van een dam, te midden in den mondt. Waer het landt schadelijck af-spoelt, steeckt men kribben, ofte dwars hoofden dwars uit, waterwaerts in de gront, van enckel of dubbelt pael-werck, en die zullen 't landt daer doen aengroeyen. Van Vuurbaken by nacht, moet geen Haven zijn ontbloot: 't zy dat men kaersen in lantaerens daer toe gebruickt, of dat men vuuren en aerdkoolen brandt, op verhevene plaetzen, in wippen, of op toorens.

De ondiepten moeten steedts wel afgebaakt werden: en de diepte bepaelt, met drijftonnen of iets diergelijcks.

Men laet oock mercktekens uit het water opsteken, daer de grondt tot anckeren goet of quaedt is. Wat de groote van havens betreft, daer en bepale niets van, die moet zijn, na men veel schepen daer in wil bergen, en elck schip moet ten minsten zoo veel plaets hebben, dat omzwavende den ander niet en rake: gelijck mede geen havens in 't byzonder aenroere, kortheits wille, zoo meenigh Haven, zoo menig onderscheidelijk gestalte, zoo wel aengaende de sterkten die men tot haer verweringh aen de wallen rondtom de zelve zet, als wat de hoofden en moeljes betreft: Ook de pael en dijck-werck, welke dingen alle na de gedachten van de Meesteren, en gelegentheit van plaets gemaeckt moeten werden, zonder dat men daer toe vaste Wetten kan geven, drie voorbeelden alleen, van havens in gedachte, stelle ten toon, in de neven staende verbeeldingh onder letter Y, met hunne bolwerken en graften die beter nat als droogh zijn, tot beschuttingh voor de schepen, welckersgelijcken en ongelijcke, veel zoude konnen werden verzonnen: 't geen onnodigh achte. Hier op doch staet in 't algemeen te letten, dat de

Havens zoo gebouwt werden, dat men gequaemelijck hulp, en behoeftigheden, verre zonder gevaer kan toebrengen.

Havens, die diep landt-waert in strecken, hebben zelden sterckten van node, om dat, eer men tot de zelve komt, men gemeinlijck veele beuckeryen voor by moet, en geen byandt zich lichtelijck verre landtwaert in derf begeven. Havens, die aen de mondt van den Rivier, welck in Zee loopt, leggen, of aen eenigh ander zee boezem, welck een nauwen uitgangh heeft, zeer lichtelijck vast te maken zijn, met kasteelen, toorens, kettinghs, Vriesche Paerden, 't geen lange houten met yzere pennen zijn, &c.

De haven van Constantinopolen,wordt zeer geprezen,om haer diepte, en welgelegentheit: ja, men zegt dat de scheepen daer zo veiligh zyn,dat bijkans niet nodig is't anker te werpen. Zy is wyt en zyt omtrent ene myle,streckende van Constantinopolen tot Galata, en wort met zeer light vaertuyg,den Venetiaanschen Gondole niet ongelijck, Permes geheeten in korte tijd overgevaeren.

De Haven van Joppe oulincks zeer roem ruchtbaer is geweest, gelijck oock die, welcke de Joden aen de Rode zee eertijdts hadden, te weten Ailath en Asiongaber, van welke drie in de Heilige Schrift steets gewag wert gemaeckt.

Herodes schept lust, om een Zeehaven aen de stadt Cesarea, Sebaste genaemt, met groote kosten op te doen bouwen, doch om dat dees meer door konst als uit aengebooren bequaemheidt was gesticht, is zy vervallen, en vergaen. De Haven van Alexandrie, in bequaemheidt en kostelijckheit van gebouw, alle Havens ter wereldt voormaels overtrof; gelijck mede de Haven van Athenen, daer meer als vier hondert schepen veiligh in kosten leggen, zeer vermaert is geweest.

De Haven, eertijts Luna, nu Specia geheten, niet wijt van Genua gelegen, die ik tweemael heb bezichtigt, in bequaemheit vele andere te boven gaet, waer van Strabo aldus spreeckt.

Luna portus maximus juxta ac pulcherrimus, plures includens portus, omnes prope littus profundos, quale omnino convenit esse receptaculum hominum quit anti maris, tanto tempore dominium obtinuerunt.

dat is:

Luna is een zeer groot en schoone Haven, die in zich veel andere bevat, alle zeer diep, tot dicht aen de strant, en zoo als behoorde een schuilplaets der gener te zijn, die van zulcken groote Zee, zoo lange tijdt de heerschappy gevoert hebben.

STAAT VAN DIENST VAN PHILIP JULIUS BARON (LATER GRAAF) VAN ZUYLEN VAN NYEVELT.

5 jul 1743 geboren te Rotterdam
15 sep 1766 cadet bij Regiment Gardedragonders
17 sep 1767 kornet bij Regiment Karabiniers Oranje-Friesland
23 mrt 1768 ritmeester-titulair
17 feb 1769 majoor-titulair
24 mrt 1785 ritmeester bij Regiment Cavalerie van Hessen-Philipsthall
29 jun 1787 luitenant-kolonel
sep 1787 ontslagen wegens patriotische gezindheid
5 jun 1795 generaal-majoor der infanterie
8 jun 1803 luitenant-generaal der infanterie
21 dec 1806 maarschalk van Holland
24 dec 1806 gepensioneerd
29 dec 1806 weer in actieve dienst
1 jan 1807 Ridder in de Koninklijke Orde van de Unie
16 feb 1807 Commandeur en Groothuis in de Orde van de Unie
9 jul 1810 generaal der infanterie
1 okt 1808 Opperkamerheer des konings en grootofficier van het paleis
16 okt 1808 Ridder in de Orde van de Gouden Adelaar van Wurtemberg
26 dec 1810 gepensioneerd
30 dec 1810 Senator van het Franse keizerrijk
17 mrt 1811 Graaf van het Franse keizerrijk
30 jun 1811 Ridder in de Orde van het Legioen van Eer
22 feb 1812 Grootkruis in de keizerlijke Orde van Rëunie
6 apr 1813 Officier in de Orde van het Legioen van Eer
1 jul 1814 gepensioneerd als Nederlands luitenant gen
17 okt 1822 erkend als baron en verheven tot graaf
20 feb 1826 overleden te Utrecht.

Deze staat van dienst, die is ontleend aan "De Generaals van het Koninkrijk Holland" door Mr J.M.G.A. Dronkers, toont wel heel duidelijk hoe de staatkundige ontwikkeling van 18e naar 19e eeuw zich in de levensloop van officieren weerspiegelde.

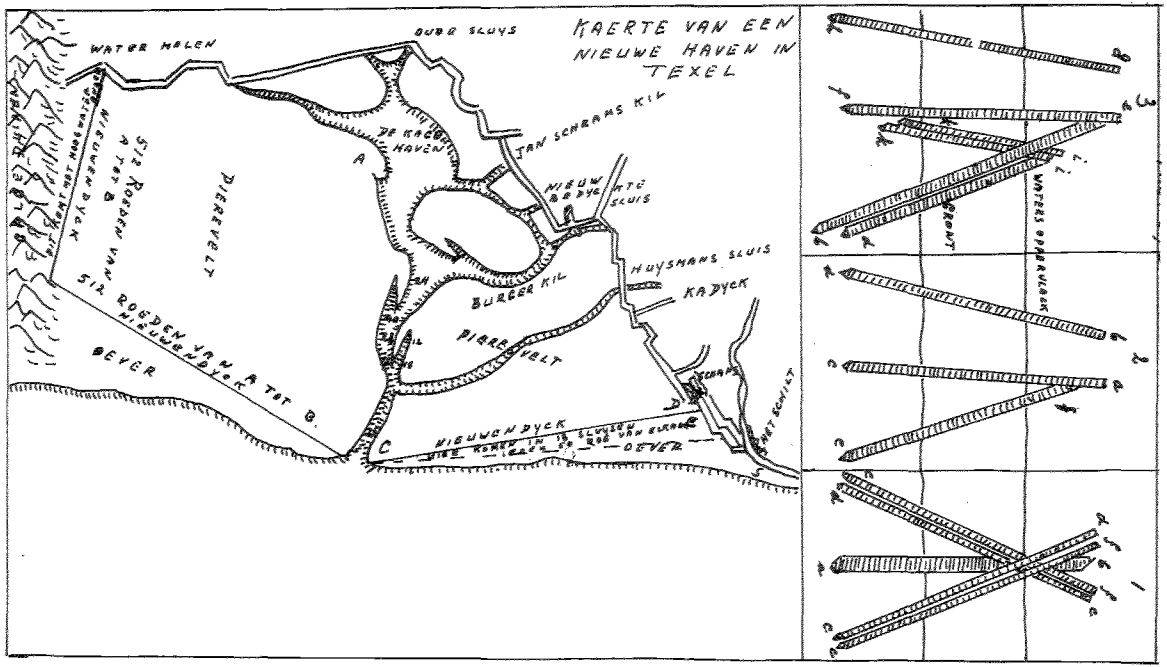
KAERTE VAN EEN NIEUWE HAVEN IN TEXEL
WATER MOLEN
OUDE SLUYS
JAN SCHRAMS KIL
DE KAGE HAVEN
A
NIEUW BEDYCKTE SLUIS
HUYSMANS SLUIS
KADYCK
BURGER KIL
PIEREVELT
512 ROEDEN VAN A TOT B
NIEUWENDYCK
OEVER
C
NIEUWENDYCK
OEVER
SCHAPS
SHET SCHILT
GRONT
WATERS OPPERVLACK

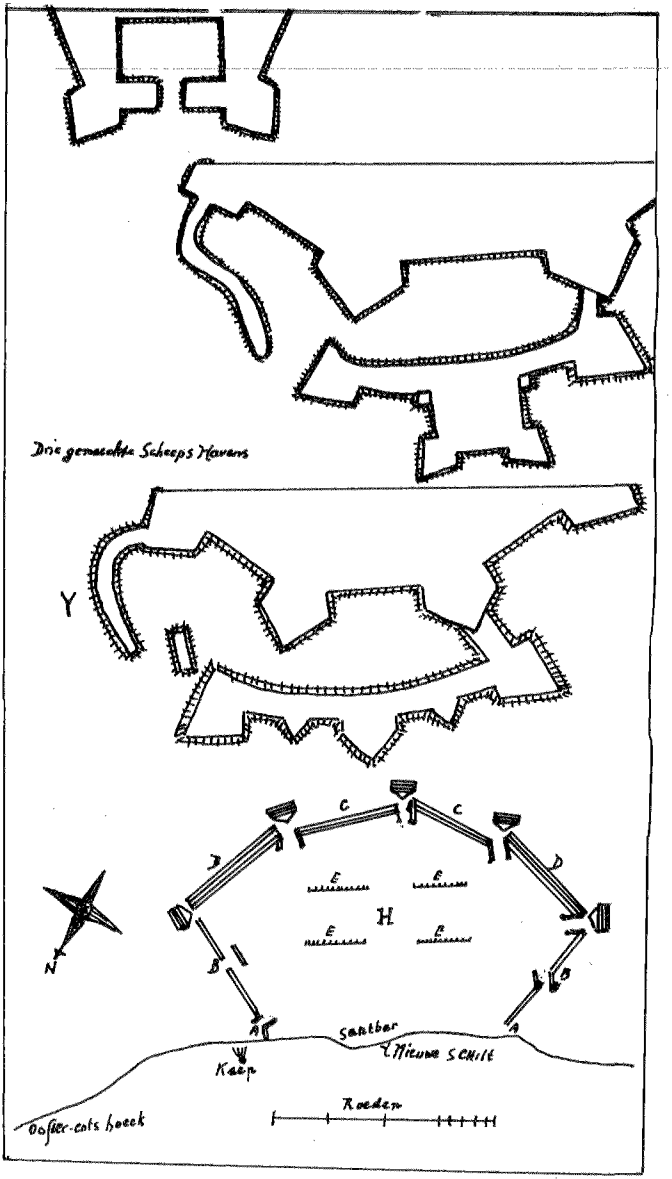
Drie gemaeckte Scheeps Havens
Y
C
C
D
D
E
E
H
E
E
B
B
A
A
N
Santbar
Nieuwe Schilt
Kaep
Roeden
Ooster-eets hoeck

CORRESPONDENTEN DER STUDIE-AFDELINGEN:

(1) De Studieafd.'Krijgsgeschiedenis,Korpsgeschiedenis KL o.l.v. E.W.van Popta, Columbusstraat 260, 's-Gravenhage.

(4) De studie-afdeling *'RIDDERORDEN EN ONDERSCHEIDINGEN'* o.l.v. J.C.Burger, Verhagen Metmanstraat 100, Rijswijk Z.H.

(12) De studie-afdeling *'MILITAIRE EN CIVIELE MINIATUURFIGUREN'*, o.l.v. A.J.Weekenstroo, Burg. Caan van Necklaan 340, Leidschendam.

(7) De studie-afdeling *'MILITAIRE MUZIEK'*, o.l.v.Mr.R.A.Schimmel Voorschoterlaan 608, Rotterdam.

(5) De studie-afdeling *'MILITAIRE EMBLEMEN'*, o.l.v. B.C.Cats en de Heer C.van Ekeris, Tesselschadelaan 147, 's-Gravenhage.

(16) De studie-afdeling *'MILITAIRE GENEALOGIE'*, o.l.v. Ir.Ch.C. van der Vlis, Anna van Burenlaan 59, Haarlem.

(6) De studie-afdeling *'WAPENS EN MUNITIE'*, o.l.v. J. Lenselink, P.Kohlerstraat 10, Rijswijk Z.H.

(3) De studie-afdeling *'UNIFORMKUNDE'*, o.l.v. Dr.F.G.de Wilde, Jan Steenlaan 62, Naarden.

(17) De studie-afdeling *'MILITAIRE FOLKLORE'*, o.l.v. L.Verhoeff, Gevers Deynoetweg 50, Scheveningen.

(19) De studie-afdeling *'KONINKLIJKE LUCHTMACHT'*, o.l.v. de Heer P.C.Boer, Durendaaldreef 8, Oisterwijk Nbr.

(20) De studie-afdeling *'K.N.I.L.'*, o.l.v. W.R. van der Weide, Velperweg 147, Arnhem.

(11) De studieafdeling *'TWEEDE WERELDOORLOG'*, o.l.v. de Heer J. H.M. Berlemon, Paramaribostraat 63, Leiden.

INTERESSEGEBIEDEN, WAAR (NOG) GEEN STUDIE-AFDELINGEN VOOR ZIJN OPGERICHT

(2) Tradities en ceremonieel
(8) Vestingbouw, kasteelkunde, militaire gebouwen.
(9) Koninklijke Marine, (geschiedenis, scheepsbouw, varende Marine) (15).
(10) Napoleontica.
(13) Vaandels.
(14) Eerste Wereldoorlog.
(18) Militaire Motorvoertuigen, tanks.
(21) Militaire Bibliografie, tijdschriften.

*) *De tussen haakjes geplaatste nummers zijn indicaties ten behoeve van de ledenlijst.*